

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu suntu membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Disertatiune: O excursiune atenta prin istori'a pedagogiei la Romanii cei vechi, de V. Gr. Borgovanu (urmare si fine). — Colorile heraldice ale Transilvaniei. — Datorinti'a mameloru fačia de crescerea si educatiunea copiiloru, de Sofi'a Bria. — Procese verbali ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a rom. si cultur'a poporului romanu, tinute in 22 Decembre 1882, 2 si 3 Februaru 1883. — Bibliografia. — „Furnic'a“: Apelu pentru propagarea si dezvoltarea industriei casnice. — Diverse. — Memorialulu. — Concursu.

O excursiune atenta prin istori'a pedagogiei si a instructiunei la Romanii cei vechi.

(Urmare si fine).

Mai multu decâtu Senec'a se cuprinde cu crescerea

3. Cuintilianu.

Marcu Fabiu Cuintilianu (Quinctiliann) nascutu in anulu 42 d. Chr. in Calagurri in Spani'a; venindu de timpuriu la Rom'a, mai pe urma se facu profesor de retorica, si cá atare si-a càstigatu renume mare, încátu la prelegerile sale conveniau si le ascultau persónele cele mai distinse din Rom'a. Elu a fostu primulu invetiatoriu, carele primi plata din visteri'a statului. Celu mai insemnatu opu alu seu este: „Institutiunea oratorica“ („Institutiones oratoriae“), la care lucrà preste doi ani si care aparù pre timpulu lui Diocletianu in 12 càrti. Anulu mortiei lui nu e sigur, càci anulu 118 d. Chr. — precum se afla consemnate la unii scriitori, pare prea târdiu.

Dela Cuintilianu putemu invetiá multu. Mai antàiu voiu constatá, cà elu puse pondu pre crescerea fórte timpuria a prunciloru. „Unii credu, dice elu, (Lib. I. 5. 15.) cà pruncii nu trebue sè se instrueze sub 7 ani, pentru-cà numai la etatea acést'a ajungu la pricepere si potu suportá greutatile (invetiarei). Mai corectu cugeta aceia, cari tienu, cà nici unu timpu (in viétia) nu trebue lipsitu de grigia si cultura, cà Chrysippu, carele de si permite grigitorieloru trei ani, totusi poffesce, cà si acestea se indrepte ànim'a micutiloru prin povetiuiri bune si intielepte. Pentru-ce sè nu se potrivésca si cultur'a intelektuala cu vârsta, in carea se lucra la cultur'a morala? Altucum sciu eu bine, continua Cuintilianu, cà tóte nesuintiele din timpulu, despre care vorbescu eu aci, nu ne ducu la atàt'a resultatu culturalu, la càtu ajungemu mai târdiu intr'unu anu; inse totusi mi se pare, cà spri-ginatorii acestei pareri au voitu se crutie mai multu pre

invetiatori decâtu pre scolari. Se nu perdemu asiá dara indata cea dintàiu vreme, cu atàtu mai puçinu, ca elementele cunoscintieloru nóstre se obosésca singuru numai pre memoria, carea chiaru in etatea pruncésca e mai credintiósá.

Unic'a arte mai sigura si cea mai insemnata constà in deprindere si in diligentia — „a invetiá multu de rostu (pe din afara) — déca se póte pe tóta diu'a, e lucrulu celu mai bunu.“ *Si quis tamen unam a me maximamque artem memoriae quaerat, exercitatio est et labor: multa discere, multa cogitare et si ficri potest, quotidie, potentissimum est (Inst. XI. 2).* In urmare, continua Cuintilianu, pruncii se invétie indata de rostu càtu de multu, si fia-care vârsta, ce tientesce la cultivarea memoriei prin sirguintia, trebue indata la inceputu se invinga ori-ce neplacere càtra repetirea si cuprinderea désa cu cele scrise si cetite, buna óra, cà si rumegarea aceluiasi nutrementu. Pre lângá acést'a si imitatiunea o prive-sce densulu de semnu alu unei naturi docile, si ómenii tineri, cari se încerca a reproduce aceea ce au vediutu, au capu bunu. „Activitatea spiritului, si o facultate inventiósá e propria omului“, dice Cuintilianu aiurea, si de aci se crede cà spiritulu nostru se trage dela diei. Hebeucii si nerodii se nascu chiaru asiá de rar, cà si gigantii si piticii.“ Se intempla cà pruncii de multe ori ne indreptatiescu la sperantie mari si feliurite; si déca aceste disparu mai târdiu, de buna séma, cà n'au lipsitu dispusetiunea frésca, ci tractarea eorespondietórie. Firesce, cà unulu intrece pre altulu cu capacitatea, in dispusetiunile firesci; inse urmarea de aci este numai, cà unulu prestéza mai multu decâtu altulu, pe cându nu s'a aflatu nimenea, carele se nu fi ajunsu la nimicu prin sirguintia. Cuintilianu nu e amiculu pedepseloru corporali, ce se practicau atunci in scóla si se luau si in aperare de unii invetiatori.

„Cà sè se bata pruncii in scóla“, dice elu, „eu unulu nu me potu invói, si anume: a) pentru-cà e uritu si unu ce demnu numai de sclavi“, si apoi de siguru, cà e si

injuria, ceea ce va concede ori si cine in anii mai târzii; b) pentru-că prunculu celu incapatinatu si reu, care nu vrea sè se coréga prin dogene, se otieresce, fiindu batutu; si se tempesce cá si sclavii cei rei; c) pentru-că nici aru fi de lipsa atari pedepse, déca prunculá aru avé lãnga sine pururea unu monitoriu (grigitoriu de studia). Ci acum credu ómenii, cà negliginti'a crescatoriloru se va puté corege prin aceea, cà in locu de a staruí pre lãnga prunci, cá se faca numai ce e bine si sè se pórte omenesce, 'i pedepsesce déca nu se pórtá asiá. Apoi déca astringemu pre pruncuti prin lovituri, ce se facemu cu junele, la care nu mai putemu aplicá atari mediulóce silnice, si carele totusi trebuie se mai invetie?! Acestea pareri ale pedagogului romanu ne aduce aminte de tragiciculu Terentiu, carele asiá se esprima intr'unu locu (in „Fratii“). „Eu credu, cà mai bine putemu cresce pruncii prin sternirea simtiementului de onóre si prin blandetie decâtu prin frica, inse frate meu — cu tóte acestea cugeta altcum, — acést'a nu-i place.“ Intr'altu locu inca mai intregesce Cuintilianu parerile acestea, reflectãndu la acea impregiurare, cà pruncii stagnéza une-ori in coregerea loru pre lãnga asprime prea mare, pentru-cà se descuragiéza si intristéza, ba mai pre urma se si otierescu, si temédu-se de ori-ce, nici nu se mai hotarescu a face ceva. Chiaru din motivele acestea invetiatoriulu trebuie sè se pórté pretinesce, cá asiá se apara si sè'si prefaca domóle mediulócele cele altcum aspre dela natura; elu póte ici laudá, coela mai trece cu vederea, intr'altu locu póte modificá spunédu motivele sale intiepte si binevoitórie, si in totu modulu póte aretá — pe bas'a esperientiei si prudentiei sale — lucrurile intr'o lumina atragatória. Cându se aretau pruncii prea cutediatori, atunci 'si dicea cà lucrulu acést'a 'i place, 'lu lauda pentru acum'a, inse va veni, dicea, unu timpu, cându nu-'lu va mai puté suferi. Asiá 'si manifestau si se bucurau baietii de facultatile loru, fara de a fi sedusa judecat'a loru pe cali ratecite. Dela invetiatoriu pretinde Cuintilianu multu. Mai deaprópe se esprima, cà la inceputulu invetiarei aru fi de ajunsu unu invetiatoriu de mediulocu, inse chiaru pentru clasele inferiori sè se aléga invetiatorii cei mai calificati si mai isteti, cá asiá urmatorii (invetiatorii) se fia scutiti de sarcin'a dupla, a delaturá cele invetiate (reu) si a sadí nóue in loculu acelora. Invetiatoriulu sè se demita cu elevulu si asiá sè'lu ridice la sine, tñnendu contu de mesur'a si gradulu cunoscintieloru sale. De regula, materii propuse, ori predate de celu cultu si cu multe cunoscintie, dice, o intielegemu fórté usioru, pre cându din contra, ori-ce ne propune invetiatoriulu saracu de cunoscintie, ni se pare nechiaru, neintielegibilu. Pedagogulu si invetiatoriulu, dice mai incolo Cuint., trebuie se aiba ánima parintésca faciã cu elevii sei, aducédu'si aminte, cà elu tñne loculu acelora, cari i-au incredintiatu lui pruncii. Invetiatoriulu se nu suferé nici o scadere, nici o gresiéla, dar' se silésca a se emancipá si elu de acelea. Seriositatea sa se nu fia inspaimentatórie, amicit'i'a sa se nu fia escesiva, cá asiá aceea se nu produca ura, ér' acést'a dispretiu. Nu vorbésca despre nimicu

asiá de adese, si cu atãta caldura, cá si despre ce e cuvenintiosu si moralu. Sè se ferésca, ce e dreptu, de mania, inse pentru aceea se nu tréca nimicu cu vederea din acelea ce pretindu corectiune intr'o privintia séu alt'a. Din gur'a invetiatoriului se duca pruncii in tóta diu'a cu sine o gramada de invetiaturi bune; càci pre lãnga tóte modelele, ce ne prestéza cetitulu, totusi vocea cea viua a invetiatoriului ne intinde nutreméntu cu multu mai bogatu, cu deosebire atunci, cându baietii 'si stiméza si iubescu pre invetiatoriulu loru cu iubire si afectiune adeverata, pentru-cà se nu uitamu, cà cu câtu stimamu pre cine-va mai multu, cu atãta 'lu ascultamu mai cu bucuria.“

Cuintilianu atinge si chesti'a, cà care din doue aru fi mai de preferitu: crescerea publica ori cea privata? Si elu se alatura pre lãnga cea de antãia. „Cugetandu, cà prin crescerea privata s'aru favorisá mai multu moralitatea, se nu uitamu, ne dice, cà aceea si acasa se póte periclitá multu prin pedagogi rei, si cà chiaru singuratatea trebuie se fia pentru pruncii negligentii si aplecati mai tare spre reu, mai periculósa in privint'a pastrarei simtiemintelor morali. Lumin'a unei scóle bune e totudéuu'a de preferitu singuratatiei moróse a crescerci domestice, fiindu-cà ori-ce invetiatoriu bravu séu la loculu seu, se simte óresi-cum ridicatu intr'o sfera mai inalta, intr'o multime de scolari; pre cându ocupatiunea dilnica si continua numai cu unu baiatu, si acestui'a 'i casiuna cu vreme neplacere, cá se nu dicu grétia, adaugédu, cà invetiarea in scóla dà viétia, stírnesce si nutresce emulatiunea, carea déca unde-va, apoi in invetiare aduce fruptele cele mai imbucuratórie.

Cuintilianu e mare contrariu alu grabirei pripite si nefundate in invetiare. „Nu putemu crede, càta intãrdiare causéza invetiatoriului pripirea (festinatio). De aceea se nasce nesiguritate, intrerumperi, repetitiuni, pentru-cà baietii cutédia mai multu decâtu potu, si apoi facédu ceva gresiéla, 'si pierdu increderea si in celea ce sciú. Aru fi cu totul superfluu, a pomeni de acést'a, continua densulu, déca fórté multi n'ar incepe pentru grab'a cea mare cu cele de mai târziu, si déca, voindu a se falí cu pruncii loru cu lucruri, ce se paru mai imbetatórie prin sclipirea loru, n'aru impedecá progresulu prin metode prescurtate.“ (Lib. I. 1. 35.). La Romani, cá si la Greci. instructiunea elementaria se incepea cu invetiarea cetitului séu a alfabetului, cu care se impreuná si scrisulu, va se dica unu feliu de metodu legograficu. Amendoue deprinderile acestea se cuprindeau la inceputu sub numirea de gramateca. Cuintilianu nu trece cu vederea nici aceste elemente ale invetiarei. Asiá d. e. dice elu in punctulu acést'a: „Nu-mi place, cà prunculu trebuie se invetie a cunósce numele si sirulu literiloru inainte de formele acelor'a. Procedur'a acést'a impiedeca cunósccerea acelor'a, pentru-cà prunculu 'si indrépta atentiunea nu asupr'a trasurilor scrise, ci asupr'a sirului (alfabetului), cum sè'lu memoriseze. Pentru aceea mai bine se invétia — cá si la omu — form'a si numele deo-

data. Va se dica inca Cuintilianu combate, precum vedemu din acestea, invetiarea separata a scrierei si a ceteri, accentuându metodulu modernu scriptologicu („form'a si numele deodata“). Si cu tóte acestea si astadi se mai afla unii pretinsi invetiatori, cari mai mortifica pre bietii prunci antaú cu silabisatulu si apoi se apuca de scrisu, cá de unu obiectu de invetiamentu separatu. Cuintilianu amintesce despre datin'a cunoscuta si de aprobatu de pe timpulu acela, cá sè se dea prunciloru litere de osu séu de lemnu, cá asiá jucându-se cu ele, sè li se destepete voi'a spre invetiare.

Dupa-ce pruncii cunosceau literele, se trecea la silabisatu, adeca pruncii compuneau cu ajutoriulu invetiatoriulu séu alu prunciloru mai marisiori, literele in silabe, cari infatiosiau deja si unele cuventiele singuratece, si cari apoi le repetiau pruncii adese-ori si cantându-le, fiindu pre lãnga aceea cu deosebita luare aminte la accentuare. Dela silabe si dela cuvinte mai mici si mai mari treceau mai pe urma la sententie (propusetiuni ori diceri). Ací poftesce Cuintilianu, cá pruncii se fia astrinsi indata la inceputu la pronuntiarea chiara si recomanda, spre a ajunge mai usioru la scopu, deprinderi verbali constatátorie din sunete aspre, siuerátorie si licuide, dupa exemplulu Greciloru. Datin'a acést'a si astadi o intimpinamu arare-ori in unele familie de ale nóstre, unde audimu pre parinti séu pre alti baieti mai marisiori, exprimându inainte unele cuvinte mai grontiuorse si lasându pre cei mai mici a le repetí intocmai.

Cà la Romani (cá si la Greci) s'aru fi invetiatu ctitulu deodata cu scrisulu, nu se póte scí cu securitate; din cuvintele lui Cuintilianu citate mai susu in privinti'a acést'a nu se póte deduce acést'a. Imitarea litereloru se intemplá dupa mustre, si anume cu condeiulu (stilulu) pre table obduse cu céra, adese portându invetiatoriulu man'a invetiachelului. Pentru de a incungiurá mecanismulu cu portarea manei, proieptéza cá sè se faca litere scufundate, adeca sè se taie (graveze) in table de lemnu asiá, încátu prunculu de sine se fia in stare a merge cu condeiulu pre urmele acelor'a de atâtea ori, pâna cându 'si-aru imprimá bine formele loru. Cumcà cei vechi au scrisu si cu negréla, se pare a se puté conchide din observatiunea lui Cuintilianu (Lib. X. 3. 31. sqq.) „cà cei mai debili se potu folosi cu pergamentu si cu trestia. Cuintilianu pune mare pondu si pre cuprinsulu mustreloru de scrisu. Atari modele, dice elu, nu trebuie se fia nisce secaturi, ci sententie si mactime de ale barbatiloru celoru renumiti, locuri escelente dela poeti, si invetiaturi morali. Cu privire la ortografia dice: „Se scriemu asiá precum pronuntiamu, afara de casulu, cându usulu scrierei ne arata altucum.“ Primele deprinderi stilistice le léga Cuintilianu de fabulele lui Esopu*)

*) Esopu se fi fostu sclavu frigianu, cam pe la anulu 550 a. Chr. Densulu trece de parintele fabulei; dar' astadi convinu criticii, cá aru fi numai persóna fabulósá, carea prin urmare n'a esistatu nici cându. Sub Augustu — libertinulu Phedru aduná si prelucrâ fabulele esopice.

si de alte istorióre usióre, ce invetiatoriulu trebuie se le enareze prunciloru inainte intr'unu limbagiu simplu si usioru. Elu pune mare valóre pre desteritatea de a scrie frumosu si totuodata si iute, si'i pare reu (regreta), cá barbatii illustri, neglegu artea acést'a, necugetându, cá man'a târdia impiedeca sborulu ideiloru, ér' scrisórea necetétia produce confusiune. Cunóscerea cifreloru (computulu) o tine Cuintilianu de lipsa pentru ori-ce omu in càtu-va cultu. Cá mediulocu de intuitionare serviau cu deosebire degetele, mai târdiu inse se mai introdusera si nisce petricele si scânduricea de computu. In viéti'a de tóte dilele se numera pe degete, infatiosiandu-se in modulu acést'a câtatimele. Fiacare degetu, ma fiacare indoitura de degetu esprimá câte unu numeru deosebitu, asiá, încátu scolariulu trebuia se fia cu mare atentiune la degetele invetiatoriulu, precum si la miscarile si indoiturile acelor'a, déca vrea se afle sum'a ce se poftia. Din datele acestea puçine apare, cá inca pre atunci érá cunoscutu si practisatu sistemulu decadicu.

Nimeritu apretiéza Cuintilianu si insemnatatea pedagogica a recreatiunei si a jocului, cându dice: „Puçina recreatiune, din cându in cându nu numai cá e de lipsa, ci si pentru aceea cu scopu, fiindu-cà poft'a invetiarei se baséza pre voia, acést'a inse nu se póte sfortia, si fiindu-cà pruncii recreati se apuca de invetiare cu „zelu nou si voia tare.“ Joculu este, dupa Cuintilian, semnulu vioisiei spirituali, pentru-cà prunculu, care e pururea reu dispusu si superatu, si carele n'are voia la jocu, nu póte avea pasiune deosebita nici la invetiare.“ Desemnandu marginile, preste cari nu trebuie se tréca joculu pe cont'a activitatiei si voiei de a invetiá, — continua Cuintilianu: „Unele jocuri ascutiescu si cugetarea. precum d. e. respunsurile potrivite la unele intrebari, precum si resolvirea unoru gâcitur, ce se dau pentru desteptarea emulatiunei in scóla. Apoi se nu uitamu, ne dice: „cà caracterulu barbatului fiitoriu se aréta mai chiaru, mai apriatu in joculu prunciloru.“

Éca Prea on. adunare! convingerile primului pedagogu romanu, atátu cu privire la disciplina càtu si la metodulu, ce aru fi trebuitu se domnésca in scólele romane din acelu timpu indepartatu! Si, judecându bine acestea marturisiri pedagogice, cá se le dicu asiá, vomu trebui se recunóscemu, se constatamu intr'ensele unu spiritu esteticu, carele s'a realizatu dupa 15 vécuri si mai bine dupa grelele si asprele povetiuri ale unui Comeniu, Pestalozzi, Graser si alti apostoli ai causei scolare. Si cu acestea asi puté incheia schitiele acestea, cari si asiá devenira prea lungi, si póte voru fi ostenitu atentiunea si luat patientia prea on. auditori, déca n'asiu fi promisulu la inceputu, a Ve mai aduce ací inca pre doi barbati renumiti din timpulu carele ne preocupa, intielegu pre Plutarcu si Juvenalu, cá pedagogi. Deci pâna ce voiu petrece si pre acestia, Ve rogu, se binevoiti a Ve mai reinnoi pre câte-va clipite luarea a minte!

4. Plutarcu.

Plutarcu a traitu între anii 60 și 120 d. Chr. Elu a fostu nascutu în Cheronea Beotiei (în Greci'a), studià în Aten'a și ajunsse mai pre urma profesorului de filosofia în Rom'a, unde avu printre discipuli și pre imperatoarele Adrianu. Elu a scrisu între altele „Biografiile comparative ale barbatiloru ilustru“ (*Βίοι παράλληλοι*) 44 și 46 de tôte, inse asià, cã comparãza pe câte unu romanu cu câte unu grecu. Ci aci ne interesãza mai multu tractatulu seu despre „educatiunea prunciloru“, care, de si criticii disputa autenticitatea, pentru anticitatea și datele ce cuprinde cu privire la crescerea junimei, merita se ne ocupamu nitielu cu dens'a.

Plutarcu accentuãza înainte de tôte, cã numai acel'a pôte se aiba o adeverata bucuria în pruncii sei, carele duce însusi o viétia virtuósa, incungiuurãndu tôte vitiurile, si cu deosebire cela alu betiei. Parintii se premãrga prunciloru lor cu exemplu bunu intru implinirea detorintieloru lor, cã asià aceia se aiba pe calea vietiei modele de virtute concrete în genitorii lor. Èr' parintii aceia, cari comitu totu acele fapte, pentru cari 'si pedepsescu pruncii, se acusa pre sine; si aceia cari duc o viétia scandalósa, nu potu pedepsi linisciti nici pre sclavu, cu atãtu mai puçinu pre pruncii lor. Pentru-cã, argumentãza Plutarcu, „dãca parintii 'su nerusinati, pruncii lor trebuie se fia inca si mai rei.“ Pentru aceea, continua Plutarcu, se damu tinerimei invetiatori numai virtuosi, fãra scaderi vedite, imitãndu pre viariu, carele pentru aceea pune pari lãnga vitie, cã se crãscã în susu pre lãnga aceia. Vai de parintii, cari 'si concredu pruncii unoru ómeni slabanogi, nu se intrãba dãca facu acãst'a din nepricepere sãu din lips'a de esperientia; si apoi e si mai reu, dãca cumva parintii se lasa condusi în acãsta afacere momentósa de lingsirile sãu de consideratiunile amiciloru. Plutarcu ilustrãza cele insirate prin exemplulu urmatoriu: Cine va intrãba pre Aristipu (unu scolaru alu lui Socrate), cã cãtu cere pentru instruirea fiulu seu, si respunsiendu-i: „Un'a miie de drachme (390 fl. v. a.), se spariã respectivulu si'i reflectã: „Credi, cu atãtia bani 'mi potu cumperã unu sclavu!“ „Fa cum 'Ti place, 'i replicã Aristipu, în casulu din urma vei avea doi sclavi, pre fiulu teu si pre celu cumperatu.“

Plutarcu recomanda deprinderile gimnastice cã conditiune pentru betranetie sanetóse, ci se nu abusamu cu gimnastic'a, dice, cãci altucumu pruncii s'aru obosi si si-aru perde voi'a la invetiare.“ Unii parinti gresiescu în prea marea lor iubire cãtra pruncii lor si cu aceea, cã 'i incarca cu prea multe ocupatiuni, prin care procedura le debilitãza multu voi'a si zelulu spre invetiare. Nu mai puçinu gresiescu aceia, cari în locu de a indemnã cu bun'a, silescu pruncii prin amenintiari ori chiaru prin batai la invetiatura.

Se nu intrelasamu nici odata, ne spune mai departe Plutarcu, recreatiunea potrivita, aducẽndu-ne a-

minte, cã viétia nãstra intrãga constã în variatiune între lucru si repausu, cã recreatiunea e arom'a lucrului.

Nu numai animalele, ci si fiintiele neinsufletite ne dovedescu acãst'a, asià de ex. lir'a si cãrd'a le slobodimu, pentru de a le incordã cãndu cere trebuintia.

Mare pretiu pune Plutarcu si pre dreprinderea memoriei, carea o numesce vistieria sciintieloru. Si în mitologia pentru ce au pusu pre Mnemosyne (memoria) de mam'a celor noue muse, cã se arete, cã tãta sciintia ómeniloru se nasce si conserva prin memoria. Junimea se stimeze si se deprinda printre alte virtuti si adevãtãtãta, pentru-cã minciun'a e lucru rusinosu, si cã atare merita dispretulu tuturoru, neputẽndu-se permite nici sclaviloru. Dorere, cã tãte aceste dojene, cã se le numescu asià, ale lui Plutarcu si ale altoru barbati gelosi de marirea si numele romanu, n'au pututu impedcã corumperea moravuriloru în Rom'a, a cãrei cauza diacea, precum scimu din istoria, parte în liniscea cea somnolenta a unei paci îndelungate, parte în averile cele fabulóse si în petrecerile cele lucurióse, cari tãte s'au straplantatu si în imperatia romana din tierile si dela popórele subjugate! — Totu cam în intielesulu lui Plutarcu vorbesce si

5. Juvenalu.

Ultimulu — în sirulu pedagogiloru — romani. Acãst'a a traitu între anii 40 și 132 d. Chr. si a escelatu cu deosebire prin satirele sale (16 la numeru), dintre cari inse numai 11 se fia a le lui. Ocasione la satirele sale 'i detera chiaru moravurile cele corupte ale timpulu seu. În privintia crescerei tinerimei se exprima în modulu urmatoriu: „Cine se mai pôte mirã de lumea întãrsa de astadi, cãndu parintii nu numai nu'si ascundu slabitiunile si vitiile dinaintea prunciloru lor, ci inca 'i si invetia la acestea! Cãndu vede prunculu, cã tatalu seu 'si cãrca si afla tãta petrecerea si fericirea numai în mancari si beuturi scumpe si alese, inca înainte de a'i fi esitu dintii, va face si densulu asemenea, ori si cãtu 'lu voru invetiã. Dãca tatalu, înainte prunculu seu, torturãza si bate pãna ce sangera bietii sclavi, pre unulu pentru-cã a spintecatu fãra de voia vre-o servieta; pre altulu era, pentru-cã i-a gresitu ceva, 'lu arde cu ferulu inrositu si apoi 'lu arunca în carcerulu intunecosu legatu butucu; vedindu aceste prunculu, acãst'a trebuie se devina unu tiranu în intielesulu adeveratu alu cuventulu.“ Totu asià satirisãza Juvenalu si modulu de cãstigu alu contimpuraniloru sei, carele, dice densulu, culmineza în principiile ceste doue: „Mirosulu cãstigului e totudẽun'a bine placutu“; si érasu: „Nimene nu te intrãba, de unde ai bani, dar' de avutu trebuie se aibi“, chiaru si pre cali si cu mediulóce nu totudẽun'a cuvenintióse.

Se nu ne iee dar' mirare, prea on. adunare, cã pre lãnga asemenea principie, cari în timpulu mai din urma se vede cã au prinsu radecine afunde în viétia publica si privata a Romaniloru, si nesuintiele bietiloru pedagogi, dela cari altucum se pretindea fãrte multu, nu mai putura produce nu sciu ce rezultate pipaibile, abstragẽndu cã erau platiti, numai cãtu se nu le esa sufletulu

din óse“, dupa cum dice unu pedagogu germanu (I. Allecker). Ba Juvenalu, vediendu cà releloru, ce bantuiu societatea romana, nu se mai pòte pune pedeca si capetu, si cà dieii mai suferu atàt'a reu pre pamentu: conchide un'a din doue, anume: „sèu cà dieii si-au uitatu de ómeni, séu cà nu mai esista diei.“ Pre càndu din contra unii barbati mai prevedietori, pòte si imperatorele Traianu, tóta speranti'a unei cure radicali si-o puneau in crestinismu, carele, precum se scie din istoria, chiaru pre timpulu acest'a cuprindea din ce in ce mai multu terenu, si càrui'a 'i erá rezervatu si posibilu a readuce omenimea dela prepasti'a perirei si a reinnoi tóte peturele societatiei prin farmeculu puterei divine.

Gherl'a, 22 Iuliu 1882.

V. Gr. Borgovanu,
prof. de preparandia.

Colorile heraldice ale Transilvaniei.

Multa urgia si persecutiuni dese au suferitu anume romanii din marele principatu alu Transilvaniei, dela 1868 încóce, din caus'a celoru trei colori, pe care astadi ómenii le numescu numai romanesci, éra magiarii daco-romanesci. Noi amu sustínutu la mai multe ocațiuni, cà acelea trei colori, albastru, rosiu, galbinu-auriu, nu sunt exclusivu romanesci, ci sunt celea legali ale Transilvaniei cá mare principatu. Este ínse timpulu cá se limpedimu odata acésta cestiune pe temeulu acteloru publice, ínse fàra a voi se tñemu nu sciu ce prelegeri din Heraldica si Sfragistica, càci in acestu casu ar trebui se mergemu pe 561 de ani inapoi.

Asia numitulu Scutu cu semne (insignia) sau cum ii dicu francesii Arme, germanii Wappen (Waffen) a trecut in acésta tíera prin multe prefaceri, care se potu urmari mai alesu dupa monete. A fostu in anulu 1765 adeca înainte de acésta cu 117 ani, candu imperatés'a Mari'a Teresi'a a regulatu din nou nu numai form'a scutulu si semnele sau armele din trensulu, ci si cum se fia colorate campurile lui. In acelasu anu repausase Franciscu I de Lotaringia, fostu imperator Romanorum si consorte alu Mariei Teresiei. Intre alte fapte indeplinite in memori'a barbatulu seu pe care'lu iubise multu, imperatés'a decise, cá Transilvani'a se fia inaltiatu din principatu, la rangulu de „Mare principatu“. Totu atunci dete ordinu, cá semnele in scutulu respective sigilulu celu mare alu imperiulu, càtu si scuturile provinciiloru singuratece se fia puse in alta ordine.

In càtu pentru Transilvani'a, diplom'a imperatésca de mare principatu pórtu dat'a din 2 Novembre 1765. In aceea scutulu Transilvaniei compusu dupa regulele Heraldice si coloratu, ni se presenta asia cà, scutulu intregu se desparte prin o grinda (trabs) rosiia in doue campuri egali, celu de asupra albastru (venetu, séu mieru deschisu); celu de desuptu auriu (galbinu deschisu); asia dara trei colori, albastru, rosiu, galbinu. Acésta

este ordinea, in care trebuie se fia asiediate colorile Transilvaniei.

Voindu se cunóscemu si emblemele din scutu, acelea in celu introdusu dela Mari'a Teresi'a si usitatu pàna la desfiintierea guvernulu transilvanu dupa dualismu sunt: in campulu albastru sórele auriu si lun'a argintia, mai la vale unu vulturu negru (aquila, acera) se uita in sóre; sub grinda in campulu galbinu-auriu siepte castre (cetati, fortaretie) rosii in doue serii, in cea de susu patru, in cea de desuptu trei.

Asia este scutulu si acestea sunt colorile Transilvaniei combinate din cele mai vechi, adoptate de tíera înainte cu 117 ani fàra picu de opositiune si usitate. Este publicatu chiaru originalulu diplomei teresiane din 1765, sau cà pòte vedé celelaltu exemplariu in archivulu imperiale din Vien'a, éra cei ce nu voru se intre prin archive, se nu'si pregete a consultá pe scriitori.

Ei ínse voru dice, cà acésta tricolore a Transilvaniei semena cu a Romaniei. Semena in adevèru cu a Romaniei, cu a vechiulu imperiu bizantinu si inca cu una sau doue, care se potu vedé in almanachulu de Gotha; semena, dara nu sunt in tocma aceleasi, cà-ci differu in ordinea loru si in nuantie. Curcubeulu lui Ddieu de pre ceriu se presenta numai in siepte colori, dara nuantiele loru potu fi sieptedieci si siepte. Aci ínse mai sunt de observatu inca si alte impregiurari de cea mai mare importantia. In portulu stravechiu alu poporulu romanescu, trecut in tóte generatiunile, pe campulu albu colorile predominítorie sunt albastru, rosiu, galbinu, in amestecaturi si in nuantie de o varietate nemarginita. In bisericile romanesci pe icóne, pe fruntariu (catapetésma), pe stéguri (prapore, anticulu Labarum din dilele lui Costantinu M.) predomina totu numai acelea trei colori, éra altele din curcubeu (Iris) se vedu aplicate numai ici colea. Aceleasi trei colori se vedu in tóta Romanimea, in bisericile romanesci, in portulu romanescu pre catrintie, bratarie, máneci, peptarie, sumane, (tiundre, zechi), dulame, cojóce, ciucuri, gaetane, sierparie (curele), desagi, caitie si multime de alte parti de vestmente. Ele sunt vechi stravechi, indigene. Observati ínse bine, cà toti strainii de gustu bunu le afla fórtu pittoresci si le placu.

(Dupa „Observ.“ din 1882).

Datorinti'a mameloru fačia de creșterea si educatiunea copiiloru.

Romance fi-ti marite voi in barbatii vostri!
Voi binecuventate in fiii vostri fi-ti!

Inca in timpulu celu mai vechiu ómenii donati de Creatoriulu cu un'a intieptiune mai inalta, au vediutu cumcà poporulu e atàtu de încultu si uitatu de sine, încàtu nu'si cunoscea puterile sale, necum cele spirituale, ci nici cele corporale, nesciindu face deosebire intre sine si animale. Elu pretiua mai multa intieptiune in unu animalu, decàtu in sine însusi. Din asta causa dara,

si-au luat datorinți'a cei mai luminați, pe câtu se pôte dupa impregiurari a'lu cultivá, a'lu invetiá a se cunósce pe sine, si a'si folosi tóte acele puteri, cari le-a primitu dela Creatoriulu.

Multi ani, dupa cum ne spune istori'a, i-au trebuitu poporului, pâna au ajunsu la acea sciintia care e cea mai de lipsa, fara care nu pôte esistá, nu pôte aratá séu documentá cumcá e radi'a unei séu altei natiuni. Si óre ce a fostu caus'a de din ani in ani totu asiá a remasu? Minteá sanátósa ne respunde la acésta întrebare cumcá: N'au pututu se fia alta causa, decâtu necultura remasa dela parintii copiiloru, care a domnitu pâna a venitu acelu timpu, de s'au schimbatu natur'a si s'au aflatu ómeni întiepti, prin care si-au luatú inceperea culturai atátu orientále câtu si apuséne.

Cultur'a popóreloru orientále s'a inceputu cam cu 3000 ani inainte de Christosu, ba Chinénii inainte de estu timpu cu vre-o 4000 de ani au sciutu scrierea silabeloru si cam cu 1000 de ani inainte de Christosu au aflatu tiparirea càrtiloru. Pe lângá tóte acestea, prim'a delectare au adusu cu sine intristare; vediendu cumcá ei de atáti'a ani nu au inaintatu nici unu pasu in privinti'a culturai, ci totu acolo sunt si adi, unde a fostu cu miile de ani.

Dintre popórele apusene, cari erá inainte de Christosu, si si-au tñutu de o sánta datorintia scopulu educatiunei, dintre care cei mai întiepti (eruditi) se simtiau trimisi de Creatoriulu pentru educarea poporului, suntu de insemnatu Grecii si Romanii. Grecii au pusu cea mai mare ponderositate pe estetica, éra Romanii pe praxa. Celu antáiu invetiatoriu alu Greciloru au fostu Socrate si invetiaceii lui mai renumiti Plato si Aristotelu. Socrate nu a propusu in scóla, dupa cum se propune adi, ci numai prin întrebări întiepté, a educatu poporulu pe strade si unde se aflau mai multi, acolo i se dá oca siune mai cu placere a'i invetiá. Elu insusi asiá dicea, cumcá e trimisu dela Dumnedieu cá se lumineze poporulu! In viéti'a sa a iubitu dreptatea, si a departatu dela sine fatiarnici'a. Romanii ai càroru descendenti suntemu noi, Italianii, Francesii, Portugesii si Spaniolii cu carii semenamu nu numai prin chipu, ci si prin limb'a cea dulce care 'si are multa si mare asemenare cu a loru, ne spune Liviu cá cu 449 inainte de Christosu avéu scóle triviale; la ei scól'a se chiamá *ludus* si invetiatoriulu *ludi magister*. Cu aceste si-au inceputu Romanii cultur'a si au ajunsu acolo, unde alte popóre séu alte natiuni cu sute si mii de ani pôte nu voru ajunge. Ei si-au ajunsu culmea culturai, si dela ei invétiá si adi tóte popórele culte. Romanii au lasatu cá mam'a sè se ingrigésca de copii pâna la 6 ani, ea avé cea mai mare influintia asupr'a moralitatiei copilului. A vorbi ceva neconvenitu, nu le-a fostu iertatu inaintea copiiloru. Din aceste dára se vede lamuritu, cá invetiatur'a si cultivarea popóreloru totu-déun'a a fostu celu mai principalu muru alu omenimei.

Traimu intr'unu timpu, cându mai totu individulu afirma cá singur'a lui fericire si placere in asta viétiá e numai sciinti'a, numai cultur'a.

O dómne! déca astufeliu dice unu individú, apoi ce va se dica unu poporu? Dice-va elu óre, cá va puté fi fericitu si cá va puté traí in nesciintia, in intunerecu, precum traiescu si astadi? Cu durere marturisindu cá dintre Romanii nostri fórte multi si între mamele romane, — pe cându ei simtu, ba vedu bine câtu li-e de greu, venindu numai in atingere cu alte popóre (natiuni), vedu si aceea cá o miie altii voru a'si pune fundamentulu esistentiei si fericirei loru, pe mormentulu, ba chiaru pe numele lui.

Eu nu credu, Domniloru si Dómnelorú, cá va dice astufeliu unu poporu, care a ajunsu a'si cunósce datoriasa, nu, nici decum. Au trecutu timpurile antice, cându popórele sperau si ascriau esistenti'a si fericirea loru numai minuniloru. A trecutu timpulu minuniloru, astadi e timpulu faptei, timpulu luminelorú si altmintrenea nici se speramu viétiá. Astadi cultur'a e esistentia, si esistenti'a e cultur'a unui poporu.

Omulu este cea mai sublima creatura a lui Dumnedieu pe acestu pamentu; totusi cându se nasce este asiá debilu, încátu nu se pôte ajutorá pre sine. Cautându la animale, dela celu mai micu, pâna la celu mai mare, vedemu, cá indata ce au aparutu pe pamentu, se pôte ajutorá, intru a se sustiené. Instinctulu indrumédia pe animale sè-si caute nutrementu, sè-si zidésca locuinti'a, sè-si caute si sè-si afle locuintiele, pâna si in tierile cele dincolo de mare. Nu stá inse lucrulu asiá si cu puterile sufletesci ale omului, aceste 'i stau ascunse in subiectulu sufletului seu, dupa cum metalele cele nobile infasiurate in deosebite alte minerale in sínulu pamentului. Dupa cum se cauta metalele cele nobile, asiá si facultatile spirituale in copilu trebuescu cautate, desteptate, nutrite, luminate si desvoltate; éra acésta lucrare mare si grea, inse totuodata fórte nobila si de cea mai mare insemnatate, sunt chiamate prim'a data mamele, apoi invetiatorii, si inca invetiatori harnici in scóle. Copilulu se destépta între semenii sei, curiositatea, care o vedesce elu mai antáiu, 'lu indémna a cercetá antáiu dela mama, apoi dela cei ce'lu incungiura despre osebitele obiecte de care 'lu intimpina in totu pasiulu. Asiá dára dela mama incepemu. Despre crescerea feteloru — datorinți'a parintiloru si cu deosebire a mamelorú. Famili'a se pôte asemená unui copaciú cu ramuri întinse, sub a càrui umbra aru trebú se locuésca o deplina indestulire. Inse durere! cá in seclulu nostru la radecin'a acestui copaciú róde unu verme ascunsu; famili'a abaténdu-se dela chiamarea sa primitiva, incepe a se surpá, fara cá sè se ajute pe sine. In sínulu ei domnesce neindestulire, fericirea cea antica a familiiloru e esilata; in cerculu loru a intratu o lupta de nimicire si desperatiune. Ce e dreptu, ómenii cauta fericirea, si dorescu a restabilí antic'a marire a vietiei familiare: ce folosu inse, déca nu cauta léculu acolo, unde aru trebú? Ómenii alérga dupa stralucire esterna si pompa orbitóre, cugetându cá aceea e in stare a paralisá durerea causata in fundulu ânimei. Crescéndu aceea, indestulirea interna apune mereu. Lucrulu accidentalu se privesce de esentialu. In loculu simburelui se nutresce cój'a. De aicea se pôte esplicá simtiulu materiale alu seclului nostru, de aicea nestemperat'a pofta

dupa lúcsu, moda, pompa orbitóre si fanfaronade netreb-nice. Au nu e destulu de mare cainti'a in contr'a acestei bóle lipicióse, care cu tristele sale urmari a inundatu intrég'a societate? Din acestu reu provine apoi derapana-renea averiloru familiari, coruptiunea morala s. a. Din cele dise si premise póte judecá ori cine, cà este o intre-bare de viétia, cà in ce chipu s'aru puté stírpi acelu reu? Au nu prin o educatiune corespundietóre a feteloru, ba-sata pe religiune?

De aceea educatiunea feteloru inainte de tóte se fia religiósa. Fára de fundamentu religiosu tóta fericirea e zidita pe nasipu. Singuru unu elementu este, care e destulu de puternicu, tóte le invinge, si acést'a e reli-giunea. Religiunea descopere familiei adeverat'a ei chia-mare, 'i desléga intrebarile de viétia, 'i lecucesce ranele. Religiunea arata cum trebuie a cautá la vetrele familiare petreceri mai nobile, mai secure, si educátore de mai multa binecuventare, cá acele ce se vénéza numai in sa-lóne, si in curtile facute anume pentru petreceri. Ré-li-giunea incaldiesce ánimelne amortite, invétia la taria si iubire càtra natiune. Religiunea desémna in familia fia-cáru'i'a cerculu activitatiei.

Dumnedieu dupa nemarginit'a sa intiepleptiune a fa-cutu barbatu si muiere. Barbatulu fiindu tare, vengiosu, statornicu si curagiosu, e menitu spre aceea, cá se càstige pàne, se padiésca si se póte grige de muierea sa; se domnésca cu dragoste, se o tracteze cá pe o credinciósa soçia de viétia, se asculte, si se iee in consideratiune cuviósa sfaturile ei. Din contra muierea e zidita, cá prin o maniera placuta si gratiósá, natur'a cea tare a barbatului se o inblândiésca, cu alipirea-i credinciósa si purtarea-i modesta sè-lu imbucure, grigile si greutatile in cele trebuintióse pentru sustinerea vietiei se le im-partia prin o economie bine intocmita si lucrare acomodata, averea prin barbatu càstigata se o sustiena si inmultiésca.

Tóte acestea numai dela o educatiune religiósá se potu asteptá.

Durere inse! cà o astufeliu de educatiune din cele mai multe locuri lipsesce. Deci inainte de tóte sè se implanteze amórea religiunei in ánim'a si sufletulu feti-teloru, càci cá fiitóre mame numai asiá voru fi in stare a cresce fii si fiice asemenea insufletite de spiritulu reli-giositatiei, si atunci nu vomu purtá frica, cà fetele astu-feliu educate voru fi pline de vanitate, superbie lúcsuósa si surpatóre de fericirea familiei. Efeptulu educatiunei unilaterale este, cà unele femei aru voí tóta averea a o incarcá pe sine, si cu acést'a ele grabescu ruinarea barba-tiloru sei si a familiei; nu e mirare, déca apoi economi'a nu inaintéza, si crescú datoriile, càci vanitatea, ingam-farea tóte le mistuescu.

Lucrulu tristu cându capulu femeiei totu cu aceea e plinu, cum sè se imbrace, cum sè se chitésca, unde se mérgá a se ostentá, cum sè-si càstige adoratori s. a. Mam'a se fia simpla, inse curatu imbracata, si sè nu se intinda preste invelitóre, tocm'a si cându aru avé modu, sè se ferésca de impotionari netreb-nice, pentru cá se póta dá exemplu bunu copiiloru si caseniloru sei. Se nu'si intipuiésca mam'a, cà dens'a intru tóte trebuie se maimü-

tiésca mod'a; omulu intiepleptu o va scí stimá si in imbraca-minte simpla, cu celelalte se nu-si bata capulu, vorbésca lu-mea ce-i va placea. Educatiunea feteloru va fi corespundie-tórie scopului, déca asiá se voru cualificá, in càtu odi-nióra chiamarei loru se corespunda cu tóta fidelitatea si puntualitatea. Si óre care este chiamarea loru? Cà de se voru maritá, se petróca impenate, intiundrate, uitându-se in oglinda si se nu póte alta grija, decátu la pompa, moda, balu etc. Ce folosu, cà fetiti'a va scí duce rol'a unei domnisióre, va scí jocá, cantá, cóse cu margele, a dranganí tocm'a si pe fortepianu, — déca de alta parte nu va scí se gatésca o mancare de dómne-ajuta? nu va scí cóse o camasia pe sém'a barbatului, éra in culina, nesciindu rendulu fertului — nu va scí nici cum sè se intórca! ba voindu a-si crutiá manutiile gingasie si vest-mintele cele pompóse, nu-i nici decátu pre gustu rol'a unei económe ingrigitóre, si nu-si va nici afla intr'aceea placere, incátu sermanulu barbatu, ajunga nu ajunga, cautá sè-i conduca bucatarés'a. Nu e lume intórsa acést'a? nu e educatiune gresita?

Apoi educatiunea feteloru mai cu séma o conducu parintii; fetele scól'a o incepu mai târdiu si finescu mai iute; ce mirare apoi, déca o mama plina de vanitate, de ingamfare si care nu vede mai incolo de vírfulu nasului, va avé o fiica asemenea sie-si, care cá si mam'a 'si va bate jocu de altele, tacute, blande si umilite, numindu-le pre acestea de neculte, éra pre sine — fiindu-cà sciu multe bârfeli, si nime nu e scutitu de sarbedele loru guri, se inaltia in numerulu celoru culte. Si astu-feliu o fiica, care pre sine nu se scie guverná, mai târdiu se guver-neze o casa intréga, sè se ingrigésca de copii si familie?

Dreptu aceea punctulu de capetenie alu educatiunei scopului corespundietórie este: cà din fetitie se fia mame bune. Dumnedieu a creatu femei'a, cá se fia ajutoriu barbatului seu, si astufeliu din natur'a ei in cerculu fa-miliei e chiamata spre activitate, si spre acést'a e datóre a-si jertfi tóta puterea si vírtutea. Pàna ce tat'a de fa-milia e cuprinsu cu càstigarea pànei de tóte dilele, pàna atunci mam'a e datóre a direge lucrurile cele din lain-trulu casei, si a cresce copii dupa preceptele lui Dum-nedieu si ale buneii cuviintie. Déca unde-va, cu adeveratu, in cele ce se tienu de chiamarea unei mame nu e totu un'a: óre mam'a imbraca prunculu, séu doic'a? pe bratielne mamei adórme copilulu, séu intre povestile cele ciudate ale servitórei? dela mama primesce invetiaturile si mu-strarile dintâiu, séu dela straini?

Implinirea conscientiósá a tuturoru acestoru oblegaminte poftesce o iubire frageda, adeverata, si plina de jertfire, càrei'a asemenea afara de mame, indesiertu vomu cautá la straini, pe cari de cele mai de multe-ori 'i conduce egoismulu, venare de càstigu si simtiementu servilu. Ceea ce o mama prin cuvinte blande, dragalasie, insuflate de religiositate si gratiositate implanta in ánim'a copilului. nici-unu feliu de tempestate, nici ori-ce furtuna ale tim-pului nu le va puté desradeciná de totu, dupa cele mai nefericite caderi morale éra de nou aparú, si cu putere neresistibila tragu indereptu pre celu raticitu la calea desemnata odinióra prin bunetatea mumésca.

Pre lângă o astufeliu de educatiune, o! ce generațiune buna s'aru puté asteptá! n'aru fi multi parinti caus'a caderei, a nefericirei copiiloru sei; n'aru laudá pre copii in fatia; nu le-aru iertá tóte, nu i-aru nineri,*) nu li s'aru lingusí mam'a atunci, cându tat'a 'i pedepsece, nu i-aru invetiá la astutia, minciuna, apucaturi false, nu i-aru pedepsí neintieptiesce etc.

Se poftesce mai incolo, cá fetele sè se cualifice de económe bune. Datorinti'a unei económe bune este a priveghiá, cá la casa se fia regula buna, si curatienia. Inse nu asiá cá de exemplu: o chilia destinata pentru óspeti se stralucésca de pompa, éra celelalte se fia acoperite de ne-curatienia, ci intru tóte din susu pâna josu, se domnésca ordine si curatienia. Si acést'a se póte nu numai in casele celoru avuti, ci si in ale aceloru mai seraci; cáci uneltele si cele mai de rendu si vechi prin curatienia se voru face stralucitóre; pâna ce prin murdaria si ne-curatienia si cele mai de moda unelte se schimosescu.

La acestea trebuie se invetie nu numai parintii, ci si scól'a pre fetitie. Invetie-se copiii a amblá imbracati simplu, inse curati; ne-curatienia si de altmintrenea e stricaciósá sanetatiei, pre lângă aceea pre copii 'i invetiá a fi si lenosi. Dreptu aceea nu întârdiá a maturá, a curatí, a spalá, a sterge pulberea de pe pareti, si paiangeni. E rusine si aceea, cându o femeia ambla trentiósá, séu lasa cá copiii se fia trentiosi, séu barbatulu; acést'a e urítu si neplacutu.

Din acestea resulta: cá precum educatiunea sciențifica aru fi gresita, intocm'a aru fi fórte mare scadere, cându fetele s'aru cresce numai de mame, si económe bune. Cultur'a nici interna, nici esterna se nu lipsésca, care pre lângă tóte se fia si nationala.

La lucru dara mamelorú!!!

Cugieru, in 8 Octobre 1882.

Sofi'a Bria,
invetiátoria.

PARTEA OFICIALA.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatú in siedinti'a dela 22 Decembre n. 1882.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a vice-presiedinte. Membri presenti: Davidu br. Ursu, Ioanu Popescu, Partênie Cosm'a, Visarionu Romanu, B. P. Harsianu, Ioanu V. Russu, G. Baritiu, Dr. Ioanu Crisianu, cá bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

179. Se presenta harti'a oficiului vice-comitalu din locu de dto 7 Decembre Nr. 11,858/1882, prin care se comunica in copie decisiunea In. Ministeriu r. u. de interne de dto 15 Novembre Nr. 61,649/1882, la cererea facuta de comitetulu

*) Nineri séu ninera, se dice si resfaçia, guguli, desmerda. Red.

Asociatiunei din siedinti'a dela 14 Septembre a. c., in caus'a intaririi alegerei de membri ai Asociatiunei a mai multoru domni, cari sunt cetatieni din statulu invecinatu Romani'a. Prin acésta decisiune ministeriala alegerea dloru: Dr. Carolu Davila, medicu siefu alu serviciului militariu in Bucuresci, Grigorie Em. Lahovari, proprietariu in Bucuresci, Teodoru Burada, profesoru la conservatoriulu de musica in Iasi, Nicolae Nicorescu, proprietariu in Bêrladu si Ioanu Popescu, profesoru si directoru in Bêrladu, intemplata in adunarea generala a Asociatiunei, tinuta la Desiu, in 27—29 Augustu a. c. se declara de nula, denegându-se intarirea ceruta. (Nr. exh. 477/1882).

— Se iá cu parere de reu spre sciintia, avendu a se insciintiá respectivii domni despre anularea alegerei lorú, ér' proxime adunari generale a se face raportu despre acésta afacere.

180. Directiunea despartimentului VI (Dev'a) prin harti'a de dto 20 Octobre a. c. presenta procesulu verbale alu siedintiei subcomitetului de dto 16 Septembre si celu alu adunarei generale, tinute la 17 Septembre a. c. in orasiulu Dobr'a.

In processulu verbale alu adunarei generale se constata conformu raportului subcomitetului cá:

a) acesta nu sa potutu intr'uni in siedintia, decâtu odata, in decursulu anului 1881/2.

b) cá in decursulu anului nu s'a insinuatú nici unu membru nou, si s'a incassatu numai dela membrulu vechiu I. Lazariciu, professoru, tacs'a de membru ord. 6 fl.

c) cá dlu Ionu Simionasiu a cetitu o disertatiune, despre insemnatarea reuniuniloru si folosulu asocieriloru.

d) cá cu ocasiunea adunarei generale s'au in scrisu de membri noi Asociatiunei:

1. Petru Popoviciu, parochu gr. ort. in Sacamasiu p. u. Ilia-Muresiana, cá membru ord. pe vietia cu 100 fl. si

2. Alexe Olariu, parochu si administratoru protopopescu in Gurasada.

3. Alexandru Tulea, preotu in Campuri.

4. Zacharia Sioita, cand. de gend. in Zamu.

5. Romulu Crainicu, preotu in Dobr'a.

6. Dr. Ioanu Popu, medicu in Dobr'a.

7. Ioanu Vesdeanu, proprietariu in Dobr'a.

8. Iosifu Scíaga, preotu in Lapusnicu.

9. Ioanu Moldovanu, notariu in Gur'a-Dobr'a.

10. Iosifu Cristea, notariu in Dobr'a.

11. Dumitru Lacatusiu, notariu in Zamu.

12. Iosifu Petroviciu, comerciantu in Dobr'a.

13. Teofilu Tulea, notariu in Gurasada.

14. Ioanu Morariu, notariu in Roscani.

15. Germanu Iacobu, invetiatoriu in Dobr'a, cá membri ordinari, platindu taxele de câte 5 fl. . . . . 75 fl.

la olalta . . . . . 175 fl.

cari impreuna cu cei de mai sus . . . . . 6 „

facu sum'a de . . . . . 181 fl.

cari s'au trimisu cassariulu Asociatiunei;

e) cá s'au incassatu taxe dela membri ajutatori 26 fl. ér' pentru fondulu reuniunei pentru spriginirea meseriasiloru din acelu despartimentu 85 fl.;

f) că din sum'a de 26 fl. intrata dela membrii ajutatori s'a hotaritu a se procurá unu scrinu pentru archiva si a se acoperi spesele cancelariei, ér' din cei 85 fl. sè se distribue 8 ajutóre à 8 fl si 2 ajutóre à 6 fl. pentru invetiacei de meserii, ér' restulu de 25 fl. sè se depuna la o cassa de pastrare pentru a creá unu fondu de reserva pentru „intreprinderea“ despartimentului. Distribuirea acestoru ajutórie s'a incredintiatu subcomitetului;

g) S'a hotaritu a se face unu apelu càtra publiculu din despartimentu pentru colectarea si conservarea anticitatiloru ce s'aru aflá pe acelu teritoriu, cu scopu de a le oferí eventualu pentru inmultirea colectiuniloru si a averei Asociatiunei;

h) se trimite comitetului unu calendariu romanescu dela anulu 1830 de Stefanu Neagoie; 1 banu vechiu de argintu de pe timpulu lui Aurelianu, aflatu la Vetielu; 1 banu vechiu de arama; 3 bani de argintu; 10 bani de arama turcesci si 1 banu turcescu de argintu; donati Asociatiunei de dlu Alexandru L. Hossu;

i) conchiamarea adunarei generale proxime s'a incredintiatu subcomitetului.

In comitiv'a directiunei se aduce la cunoscintia:

l) că subcomitetulu considerându de membri numai pe acei, cari s'au insinuat de nou cá membri si au platitu taxele pro 1882, n'au aflatu de oportunu a mai incercá si incassarea de restantie. (Nr. exh. 448/1882).

— Lucrarile cuprinse in procesulu verbale alu adunarei generale a despartimentului VI (Dev'a) tñnuta in Dobr'a si amintite mai susu in extractu sub *a—i* si cele amintite din comitiv'a directiunei sub *l*, servescu spre sciintia, cu aceea, cá pe viitoriu pentru spesele despartimentului sè se faca, conformu §. 18 din regulamentu, unu preliminaru de budgetu, care sè se presente adunarei generale si in urma comitetului centralu spre aprobare. Càtu pentru ajutóriele menite pentru invetiacei de meserii, comitetulu atrage atentiunea subcomitetului la impregiurarea, că aru fi mai bine a se creá ajutóre mai puține, dar' ceva mai mari.

Primirea sumei de 181 fl. si a cartii si numiloru trimisi se constata, avèndu aceste din urma a se incorpora colectiuniloru Asociatiunei.

181. Directiunea despartimentului II (Fagarasiu) presenta prin comitiv'a sa de pres. 18 Noembre a. c. procesulu verbale alu adunarei generale a despartimentului, tñnute la 15 Octobre in comun'a Bréz'a.

Din acestu procesu verbale se vede:

a) că s'a inscrisu cá membru nou dlu Ioanu Turcu pres. la sedri'a orfanala in Fagarasiu, si că preste totu s'a incassatu suma de 78 fl. v. a.;

b) că s'a decisu infiintierea de agenture comunale, inse nu in fiecare comuna, ci câte una pentru tóte comunele, ce apartñnu unui cercu notarialu;

c) că s'a alesu noulu subcomitetu in persónele dloru: Alecsandru Micu, vicariu, cá directoru, si Ioanu Romanu, avocat, Ioanu Turcu, presidentu la sedria orfanala; Ioanu Florea, assessoru la sedri'a orfanala, Laurianu Negrea, Nicolae Cipu, perceptoru la comitatu si Nicolae Negrea, controloru, cá membrii in subcomitetu (Nr. exh. 456/1882).

— Primirea sumei de 78 fl. trimisi cassei asociatiunei, se adeverece; lucrarile cuprinse in processulu verbalu alu adunarei generale din Bréz'a, servescu spre sciintia.

182. Pantilimonu Popu din Simisín'a comitatulu Dobăcei, concura pentru fiica sa Ludovica, la invetiarea cuseturei de albituri, si pentru fiulu seu Romanu, elevu in clas'a I normala in Desiu, la câte unulu din stipendiile escrise din siedinti'a dela 14 Septembre cu terminu pàna la 31 Octobre n. 1882. (Nr. exh. 452/1882).

De órece acésta cerere a intratu numai la 13 Noembre, la comitetu si dupa ce ajutórele au fostu distribuite:

— Cererea fiindu intardiata, nu se póte luá in considerare.

183. Reuniunea pentru promovarea magiarisarei si culturei poporului din comitatulu Sáros, trimite cu datulu Eperjes 2 Octobre 1882 o invitare, insoçita de unu exemplariu de statute, cu scopu de a sprijini intreprinderea loru (Nr. exh. 458/1882).

— Fiindu cestiunea pentru care se cere de amintit'a reuniune spriginulu Asociatiunei transilvane, o cestiune de natura politica, si fiindu că dupa §. 3. alu statutelor, afaceri politice suntu cu totul eschise din cerculu activitatii asociatiunei transilvane pentru literatur'a romàna si cultur'a poporului romànu, cererea amintita nu se póte luá in considerare.

184. Banc'a de creditu fonciaru din Budapesta, ca insarcinata cu colectele pentru ridicarea monumentulu poetulu magyar Arany János, trimite o invitare, pentru a participa si asociatiunea transilvana la amintitele colecte. (Nr. exh. 465/1882).

— Se pune ad acta.

185. Dlu secretariu I-iu G. Baritiu, presenta din partea dlui jurisconsultu G. G. Meitani din Bucuresci 200 exemplarie din fascicululu alu VII-lea alu „studiiloru asupra constitutiunei romaniloru“, avèndu a fi distribuita la barbati carturari, dupa planulu cum s'a urmatu cu fascicululu V. si VI.

Totu-odata propune, că in semnu de recompensa, pentru frumosulu daru, facutu de dlu Meitani, sè i se trimita acestuia gratuitu fói'a „Transilvani'a“ pro 1882 si pe viitoriu (Nr. exh. 492/1882).

— Comitetulu primindu cu multiamita darulu de carti dispune a se distribui si ele conformu planului stabilitu in siedinti'a de dto 24 Iulie 1882; ear dlui daruitoriu G. Meitani a i-se trimite in semnu de recompensa, Transilvani'a pro 1882 si pe viitoriu, remanèndu a'lu recomanda viitórei adunari generale pentru alu denumi de membru onorariu.

186. Acelasiu dnu secretariu I-iu presenta din partea dlui Emil Picot, profesoru de limbile orientale moderne in Paris, opulu intitulatu: „Alexandre le Bon, prince de Moldavie“ fragmentu din Istori'a Moldovei din anii 1401—1433 edata de densulu si dlu C. Bengescu in Viena 1882. 8° aratandu totuodata, că dlu auctoru ocupanduse cu studii speciale pentru o istoria a romaniloru, ar' voi se aiba si organulu asociatiunei dela anulu 1876 incóci. (Nr. exh. 493/1882).

— Se primesce cu multiamita cartea amintita, avèndu a se adauge la bibliotec'a asociatiunei. Totu-odata se dispune, ca in semnu de recunoscintia, sè se trimita dlui auctoru câte unu exemplariu brosiuratu, din „Transilvania“ dela an. 1876

pâna la anulu curentu si pentru viitoriu Nrii dupa cum voru aparé.

187. Comisiunea esmisa in caus'a afacerii pentru cumperarea unei case pe sém'a Asociatiunei, prin raportorul seu Ioanu Popescu, presenta in urm'a insarcinarii primite din siediñtia dela 19 Novembre a. c. si in legatura cu raportulu seu din aceea si siediñtia urmatoriulu raportu si anumitu cá:

1. S'a incheiatu la 23 Novembre a. c. contractu definitivu cu proprietarii casei din Mühlgasse Nr. 8 numitu „Leulu albu“, adeca cu Josef Ickrich, Elis'a Ickrich nascuta Grail, Carl Göbbel si Frideric'a Göbbel nascuta Bussner, stabilindu cá din sum'a de fl. 27,500 sè se compute ca pretiu de cumperare alu casei fl. 26,500 si cá pretiu alu mobileloru din cas'a cedata Asociatiunei fl. 1000 v. a.

2. Cà din sum'a de 27,500 fl. ce a fostu acordata pentru cumperarea realitatii si a mobileloru,

a) s'a transcrisu in sarcin'a Asociatiunei o datorie pasiva la cass'a de pastrare de aici cu fl. 10,850;

b) asemenea s'a transcrisu in sarcin'a Asociatiunei o datorie passiva la capitulu rom. cat. din Alb'a-Iuli'a fl. 6,825;

c) s'a datu in man'a vendiatoriloru la incheierea contractulu in locu de 9,825 fl., càci atât'a mai remané pâna la 27,500 fl. numai 9,612 fl. detragënduli-se chiri'a caseloru dela 19 Novembre pâna la 41 Decembre a. c. in sum'a de 213 fl. ceea ce face cu totulu 27,500 fl.

3. Cà s'au facutu spese cu contractulu si transcrierea pentru timbre, conformu specificatiunei alaturate, 5 fl. 55 cr.

Ridicându-se dela cass'a Asociatiunei in urm'a asignatiunei de sub dto 19 Novembre 1882 sum'a de 9,612 fl. + 5 fl. 55 cr. = 9,617 fl. 55 cr. mai remane de a se mai plati sum'a de fl. 10,850 + 6,825 fl. adeca preste totu fl. 17,675.

4. Cà transcrierea realitatii din cestiune pe numele Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu s'a facutu dupa tóte formalitatiile prescise, ceea ce dovedesce prin clausul'a de sub contractu, prin decisiunea de transcriere si prin extractulu funduaru legalisatu, cari documente se alatura la raportu.

5. Cà cas'a cumparata si acum trecuta in proprietatea Asociatiunei, a fostu luata in primire dela dlu cassariu Constantinu Stezariu si dlu controloru Eugenu Brote, dimpreuna cu mobilele, aflându-se tóte in buna ordine.

6. Cà se alatura la raportu a) inventariile despre mobile, subscise de chiriassii, càroru sunt date in intrebuñtiare, b) consemnarea chiriassiloru, cuprindiendu si aratarea sumelor de chirie, ce acestia platescu; c) documentulu de asigurarea realitatii contr'a focului, tax'a de asigurare fiindu platita pâna la 17 Iunie 1883. Contracte cu chiriassii nu se presenta, de óre-ce n'au fostu incheiate in trecutu.

7. Cà pentru depurarea datoriiloru aratate mai susu in sum'a de 17,675 fl. cass'a Asociatiunei propune, cá sè se vendia din obligatiunile rurale transilvane pâna la acoperirea acelei sume, ceea ce se póte efeptu in câte-va dile astufeliu, cà disele datorii sè se si stérge de pe cumparat'a realitate a Asociatiunei cu inceputulu anulului viitoriu.

8. Cà se alatura la raportu si operatele ce contieniu planulu realitatii cumparate, precum si preliminarulu de spese pentru reparaturele ce au fostu proiectate in trecutu a se face acelei realitatii. (Nr. exh. 494/1882).

— Spre sciintia, avendu tóte actele si rapórtete anterióre facute in acésta afacere, a se pastrá in cass'a vertheimiana a Asociatiunei. Totuodata avendu in vedere, cá cu datulu de 22/11 1882 Nr. 361 s'a avisatu la cassa spre platire la man'a vendiatoriloru amintitei realitatii sum'a de fl. 12,550, din cari inca s'au ridicatu numai 9,617 fl. 55 cr. v. a. remanendu disponibila sum'a de 2,932 fl. 45 cr. se mai aviseza la cass'a Asociatiunei spre platire sum'a de 14,742 fl. 55 cr. care impreuna cu cei 2,932 fl. 45 cr. dau sum'a de fl. 17,675, pe cari Asociatiunea are inca de a'i plati si anumitu fl. 10,850 cassei de pastrare de aici din Sibiu si 6,825 fl. capituluului romano-catolicu din Alb'a-Iuli'a.

Pentru a puté plati sumele amintite la 1-a Ianuarie 1883, cass'a este imputernicita a vinde din obligatiunile rurale transilvane atâtea, câte voru fi de lipsa pentru acoperirea sumei amintite.

Sum'a de 5 fl. 55 cr. cá spese de timbru la transcrierea realitatii, se aviseza la cassa spre platire din sum'a preliminata pentru spese extraordinarie.

Ér' chiri'a incassata in sum'a de 213 fl. se asemnéza in perceptiuni, avendu a se computá cá venitul realitatii cumparate.

188. In legatura cu cele de sub punctulu precedentu

— Dlu cassariu alu Asociatiunei Constantinu Stezariu, e designatu de administratoru alu cassei Asociatiunei, fiindu totuodata indrumatu a trece in inventariulu Asociatiunei, cá avere mobila, mobiliariulu in valóre de 1000 fl. v. a. ce se afla la chiriassii din numit'a realitate.

Sibiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,
vice-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Popescu, Cosm'a, Romanu.

S'au cetitu si autenticatu. Sibiu, 26 Dec. 1882.

I. Popescu m. p.

P. Cosm'a m. p.

V. Romanu m. p.

Procesu verbale

alu comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, luat in siediñtia dela 2 Februarie n. 1883.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membri presenti: P. Dunc'a, E. Macelariu, Davidu br. Ursu, I. St. Siulutiu, P. Cosm'a, I. V. Russu, Dr. Il. Puscariu, B. P. Harsianu, I. Popescu, V. Romanu, C. Stezariu, G. Baritiu, Eug. Brote, Dr. I. Crisianu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

1. Cassariulu presenta raportulu despre starea cassei Asociatiunei la 2 Fauru a. c. Din acestu raportu se vede, cá averea Asociatiunei este 80,160 fl. 50 cr. in care suma e cuprinsu si pretiulu casei cumperate pe sam'a Asociatiunei. (Nr. exh. 34/1883).

— Servesce spre sciintia.

2. Cassariulu presenta raportulu despre starea fondului academiei romane de drepturi, la acelasi datu. Totalulu acestui fondu se urca la sum'a de 20,065 fl. 42 cr. (Nr. exh. 35/1883).

— Servesce spre sciintia.

3. In legatura cu raportulu cassariului despre starea fondului Asociatiunei, membrulu comitetului P. Cosm'a propune — si comitetulu insarcineza pre cassariu a face unu raportu despre toti aceia, cari au luat imprumuturi dela Asociatiune, si totuodata a provoca pre cei ce inca nu s'au achitatu de datori'a lor, a face acést'a.

4. Cassariulu presenta o socotéla in sum'a de 42 fl. 63 cr. cá spese avute cu tiparirea si brosiurarea ratiociniiloru pro 1881/2, si cu unele procurari de mobiliaru si reparaturi mai mici in mobilele casei cumparate. (Nr. exh. 33/1883).

— Sum'a de 11 fl. 99 cr. cá spese pentru tiparirea si brosiurarea ratiociniiloru si pentru reparaturile mai mici la casa, se aviséza la cassa spre platire din sum'a votata in bugetu pentru spese extraordinarie, ér' sum'a restanta de 30 fl. 64 cr., fiindu investita in mobile, se va trece in inventariu sub rubric'a activelor.

5. Secretariulu alu II-lea raportéza despre cererile intrate in urm'a concursului scrisu de comitetu din siedinti'a de dto 14 Novembre, cu terminu pâna la 31 Decembre 1882, pentru 6 stipendii à 25 fl. pe anu, dela societatea „Transilvani'a“, menite pentru invetiacei de meserii. Numerulu cereriloru acestor'a este 35, dintre cari un'a întârdiata.

Combinandu feliiulu meseriei, cu locul de unde concurentulu este nascutu si in care invétia meseri'a, precum si starea materiala, purtarea si progresulu dovedite prin documente

— Cele 6 ajutórie se conferu:

1. lui Taaneanu Gavriilu din Ruj'a, comitatulu Ternavei Mari, invetiacelu de papucarie in Sibiiu la Ferdinand Petri, pe timpulu pâna in Iunie 1885;

2. lui Costein Alesandru din Porcesei, comitatulu Sibiiului, invetiacelu de pantofarie in Sibiiu la Nicolae Imbarusiu, pe timpulu pâna la Fauru 1885;

3. lui Scurtu Ioanu, din Elöpatak, comitatulu Brasiovului, invetiacelu de tipografie in Sibiiu la tipografi'a archidiecesana, pe timpulu pâna la Ianuarie 1885;

4. lui Deacu Vasilie din Springu comitatulu Albei inferióre, invetiacelu de cismaritu in Sibiiu la George Bogorinu, pe timpulu pâna in Decembre 1886;

5. lui Bratu Ioanu, din Resinari, comitatulu Sibiiului, invetiacelu de cojocarie in Sibiiu la Georg Roth, pe timpulu pâna la Novembre 1886;

6. lui Viorelu Silvie, din Sibotu, comitatulu Hunedórei, invetiacelu de templarie in Orestie la Wilhelm Fogarascher, pe timpulu pâna in Septembrie 1884.

6. Deórece invetiacelelu de tipografie Ioanu Scurtu, cáruia in siedinti'a dela 14 Noembre i se votase unu ajutoriu de 12 fl. 50 cr. din caus'a lipsei extreme in care se afla, a concuratu si la unu stipendiu de 25 fl. care i s'a conferitu sub Nrulu precedentu p. 3, — si deórece densulu in urm'a acestei din urma conferiri, renuntia la ajutoriulu de mai nainte de 12 fl. 50 cr.

— Comitetulu declara acestu ajutoriu de 12 fl. 50 cr. de vacantu si 'lu confere lui Muresianu Vasilie din Desiu-Ocn'a, comitatulu Solnocu-Dobáca, invetiacelu de faurie in Desiu la Iosifu Lörinez.

7. Acelasi raportoru arata, cá la concursulu scrisu a 2-a óra sub Nr. 451/1882 pentru 2 stipendii à 80 fl., menite pentru tineri ascultatori la institutulu reg. ung. de agricultura in Clusiu-Manasturu au intratu 2 petitiuni dela elevi ai mentionatului institutu si o petitiune dela unu studentu de filosofia dela universitatea din Clusiu.

Avendu in vedere, cá unulu din concurentii studenti dela institutulu din Clusiu-Manasturu, fiindu nascutu in comitatulu Carasiului, nu apartine teritoriului asupr'a carei'a se estinde activitatea asociatiunei transilvane, ér ca al treilea concurentu nu intrunesce conditiunea principala a concursului:

— Stipendiulu de 80 fl. pe anu se votéza tinerului Gyurko George, elevu al scólei de agricultura reg. ung. din Clusiu-Manasturu in cursulu alu III-lea.

Sibiiu, d. u. s.

Iacob Bolog'a m. p.
vice-pres.

Dr. D. P. Barcianu m. p.
secretariu al II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbalu se concrede domniloru: Harsianu, Popescu, Romanu.

S'au cetitu si autentificatu

B. P. d'Harsianu m. p.

Popescu m. p.

Romanu m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatulu in siedinti'a dela 3 Februariu n. 1882.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membri presenti: Dr. Il. Puscariu, G. Baritiu, I. St. Siulutiu, P. Cosm'a, B. P. Harsianu, E. Brote.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

8. Secretariulu alu II-lea raportéza despre concursele intrate la concursulu scrisu a dou'a óra sub Nr. 420/1882, pentru 2 stipendii à 100 fl., menitu pentru eleve ce urméza cursulu regulatu la vr'o scóla pedagogica. Petitiunile intrate sunt trei la numeru, din aceste, 2 dela fete cari nu sunt eleve ale vre-unui institutu pedagogicu, ér' a 3-a dela o eleva a unui institutu de pedagogia. De óre-ce inse informatiunile ce comitetulu a primitu dela locuri competente despre acésta din urma concurenta, nu au fostu multiamitóre,

— S'a decisu, cá stipendiulu de 100 fl., menitu pentru pedagóge, se remana pentru acestu anu neconferitu, avendu a se adauge la fondu. Despre starea lucrului se va raportá procsimei adunari generale.

9. Acelasi raportoru presenta raportulu in caus'a distribuirei sumei de 600 fl. anuali, menita conformu decisiunei adunarei generale dela Desiu din anulu 1882, cuprinse sub Nr. procesului verbale 40 p. 26, pentru ajutorarea scóleloru serace. Pentru a fi ajutate din sum'a amintita, au presen-tatu rugarile lor:

1. Efori'a scolara din Câmpeii, pentru scól'a de fetitii de acolo.

2. Senatul scolastic din Lapusiulu-ungurescu, pentru scól'a poporala de acolo.

3. Senatul scolastic din Sîmleu, pentru scól'a de acolo.

4. Senatul scolastic din Siomcut'a, pentru scól'a de acolo.

5. Senatul scolastic din Becleanu, comitat. Solnocu-Dobâc'a, pentru scól'a de acolo, si

6. Protopopulu Reghinulni I. Crisanu, pentru scól'a de acolo.

a) avendu in vedere conclusulu adunarei generale din anulu 1877 din procesulu verbale alu siedintei a II-a p. XX si XXXVIII, prin care scólei de fetitii din Câmpeii se votéza unu ajutoriu de câte 200 fl. pe 3 ani, indata ce amintit'a scóla va fi infintiatu si deschisa;

b) avendu in vedere, ca acésta scóla s'a deschisu in a. 1879 si ca pre anii 1880/1 si 1881/2 i s'a votatu si platitu dela cass'a Asociatiunei ajutoriulu cerutu;

c) avédu in vedere recomandarile adunarilor generale cu privire la scóele din Lapusiulu unguurescu, Sîmleu si Beclén;

d) avendu in vedere conclusulu comitetului de dto 15 Septembrie 1881, prin care cere, ca scóele subventionate ale asociatiunei se presente comitetului ei date despre numerulu familiilor, pentru cari se sustine scól'a, despre numerulu copiilor obligati a cercetá scól'a si despre numerulu celor ce o cercetéza in realitate, dupa clase si despartieminte, despre numerulu si cualificatiunea invetiatorilor si despre fondurile de care scól'a dispune;

e) avendu in vedere, ca dintre scóele subventionate pana acum, cea din Lapusiu si cea din Sîmleu a corespunsu pentru anulu scolariu 1881/2 celor cerute si amintite in punctulu precedentu, si

f) avendu in vedere, ca dela prezentarea cererei si pana la datulu presentu s'au respanditu vestea, ca scól'a confesionala din Siomcut'a aru fi incetatu de a mai functioná,

— Comitetulu decide: sustienendu-se conclusele anterióre ale comitetului cu privire la prezentarea datelor dela scóele subventionate, se votéza pre anulu scolariu 1882/3.

1. Scólei din Lapusiulu unguurescu unu ajutoriu de 100 fl.

2. Scólei din Sîmleu unu ajutoriu de 100 fl.

3. Scólei de fetitii din Câmpeii unu ajutoriu de 200 fl.

4. Scólei confesionale din Becleanu, comitatulu Dobâcei unu ajutoriu de 100 fl.

5. Scólei confesionale din Siomcut'a unu ajutoriu de 100 fl., cu observarea, ca ajutoriile pentru scóele din Lapusiu si Sîmleu se voru eliberá indata, cele pentru scóele din Câmpeii si Becleanu numai dupa ce voru fi corespunsu conclusulu comitetului, cu privire la prezentarea datelor despre starea scólei, ér' celu pentru scól'a din Siomcut'a, dupace

autoritatile respective scolare, confesionale, voru fi doveditu prin datele amintite, ca in adeveru acésta scóla inca esista.

Pentru casulu cându s'aru dovedí, ca scól'a din Siomcut'a a incetatu de a mai functioná, ajutoriulu de 100 fl. se dá scólei confesionale din S. Reghinu, daca va implini recerintile amintite mai susu.

10. Acelasi raportoru presenta raportulu in caus'a stipendiilor votate de adunarea generala din 1881 din Sibiiu, cu menirea de a fi votate cu preferintia pentru tineri din Muntii apuseni, cându ei aru dovedí ca se ocupa cu invetiarea unei meserii mai perfectionate in lemnu.

La concursulu scrisu in 2 renduri la 2 stipendii à 200 fl. nu se presentase nici o cerere, si asiá comitetulu propusese adunarei generale din anulu 1882 din Desiu, ca pe viitoriu aceste stipendii se se distribue fara clausul'a de restrictiune, si in proiectulu seu de bugetu, presentatu amintitei adunari generale, comitetulu a pusu sub p. 17, 3 stipendii à 100 fl. pentru invetiacei in vr'o meserie mai perfecta in lemnarie séu arte frumóse, fara clausul'a de restrictiune. Adunarea generala, sustienendu prin conclusulu de sub p. 26 alu siedintei a II-a restrictiunea in favorulu muntienilor, cându a pertractatu bugetulu pro 1883, a primitu 2 stipendii à 100 fl. pentru tineri, ce voru voi a se deprinde in vr'o arta frumósa, fara inse a adauge restrictiunea amintita.

Comitetulu, venindu a esecutá in siedinti'a dela 14 Septembrie 1882, intre altele si conclusele adunarei generale cu privire la bugetu, a constatatulu ca unulu din stipendiile amintite de 100 fl. este ocupatu de mai nainte de tinerii: I. Moianu, elevu la scól'a de sculptura din Satulungu si N. Hor'a, farmacistu in Fagarasiu, si ca prin urmare numai unulu este vacantu. Pentru acest'a s'a scrisu concursu, conformu indicariloru cuprinse la punctulu relativu alu bugetului, fara restrictiune, — si s'a conferitu in siedinti'a dela 11 Novembre 1882 lui I. Stoic'a, fotografu in Sibiiu.

Nefiindu in bugetulu anului 1883 cuprinsa vr'o positiune de stipendiu cu clausul'a de preferintia a tinerilor din muntii apuseni, nu s'a pututu si nici nu se póte escrie concursu spre acestu scopu in anulu curentu.

Pentru a se conformá pe viitoriu conclusulu adunarei generale dela Desiu din siedinti'a a II-a p. 26.

— Se va propune procsimei adunari generale a primu in bugetulu anului 1884 o positiune, ca stipendiu pentru meseriesi in o meserie de lemnarie mai perfecta, cu clausul'a de preferintia pentru tineri din muntii apuseni.

11. Ludovicu Mehiesiu, doctorandu in medicina la universitatea din Budapést'a, cere unu imprumutu de 200 fl. v. a. pentru care suma si presenta o obligatiune subscrisa de doi membri si de unu caventu bunu, care garantéza incassarea sumei cu interese de 6% pana la 1-a Ianuarie 1886.

Afându-se obligatiunea cu deplina sigurantia

— imprumutulu cerutu se acórdá.

12. Tipografi'a archidiecesana din locu presenta:

a) unu contu despre 19 fl. 50 cr. pentru tiparirea raticiniilor si a programei pentru a XXI adunare generala;

b) unu contu despre 291 fl. 50 cr. pentru tiparirea si espedarea fóiei „Transilvani'a“ pro Iulie—Decembre 1882.

— Se aviséza la cassa spre platire, amintitei tipografii sum'a de 311 fl. v. a.

Sibiiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,
v.-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Dr. Puscariu, Cosm'a, Siulutiu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu, 18 Febr. 1883.

Dr. II. Puscariu m. p.

P. Cosm'a m. p.

Siulutiu m. p.

Bibliografia.*)

D. Ioanu Brezoianu publica o interesanta scriere sub titlulu: *Vechile institutiuni ale Romaniei* (dela 1327—1866). Acestu volumu de 262 pagine plinu de pretiose cunoscintie si cu unu apendice estrasu din mai multu de o suta de chrisóve, este o incercare de o istorie cultu-ristica a Romaniei.

Publicamu aci parte din prefati'a acestei interesante cãrti:

Istori'a patriei este cea dintãiu carte ce cata a fi pusa in manile junimei. Efectele miraculóse ale studiului istoriei nationale le veduramu in insusi acestu secolu, cá se mai fia nevoia de o intinsa desvoltare a utilitatiei si importantiei acestui studiu. Si de unde óre ne vení unirea principatelor, déca nici din pretiós'a chronica a lui Sincai? Aser-tiunea „cumcã Romanii s'aru fi pututu aperá si de Unguri si de Sasi si de Turci, de nu s'aru fi despartitu in doue domnii, ei aru fi fostu toti sub una tñendu la olalta“, arata de ajunsu, cãtu de multu recomanda Sincai generatiuniloru ce-i succedea „unirea principatelor.“ Ide'a ast'a atãtu de salutaria, stracurata in mintea sa din studiulu fapteloru istorice ale lui Mircea celu Mare, Stefanu celu Mare, Mihaiu celu Mare, si reproducu in *chronic'a* sa, se patroná si se propagá in secolulu nostru de patriotulu domnitoriu alu Moldovei Gr. A. Ghic'a, prin tiparirea mai cu séma a chronicei lui Sincai; ea se efectua apoi prin staruintiele lui Alexandru Ioanu I, domnitoriulu principateloru-unite. Dela unire apoi ne vení putere, dela putere independentia, dela independentia regatulu si regele Romaniei. Si cum, rogu-te, facu ea aceste minuni? Cine din o natiune pana ieri jucari'a streinului — ridica atãtu de susu edificiuulu politicu alu Romaniei, déca nu istori'a? Temeli'a de viétia a gintei romanesci s'a pusu: dar' mai avemu de lucru spre consolidarea si complectarea unui Statu romanescu respectabilu. Istori'a ne va calauzi atãtu spre ajungerea tientei;

*) Acésta bibliografia asupr'a cãrtiei dlui Brezoianu o imprumu-tamu dupa „Natiunea“ din Nr. 151, 1882. Red. „Trans.“

pentru-cã — dupa cum dice unu scriitoriu — ea (istori'a) fiindu faci'a trecutului, pusa in intunereculu presintelui, va luminá viitoriulu nostru, va dirige pasii nostri in alegerea ocaasiuniloru favorabili, spre a ne complectá edificiuulu nostru politicu. Se invetiamu istori'a.

Aratãndu necesitatea absoluta, cá fia-care cetatienu e datoriu a cunósce istori'a sa, se trecemu la planulu acestei scrieri, la modulu asiediarei fapteloru si la autoritatile ce au servitu de bas'a naratiuniloru din ea. Me magulescu dar', cá voiú puté se asiguru mai antãiu cá, feritu de ori-ce spiritu de partitu, amu cantaritu cu scrupulu diversele probari ce amu adoptatu. Si m'amu straduitu, prin cercetari adesea obo-sitóre, a presentá unu tabelu cãtu s'a pututu mai fidelu alu vechiloru nóstre institutiuni, fãra a ostení rabdarea lectorului prin discussiuni fãra o nevoie imperiósá asupr'a contradiceriloru numeróse, ce amu intempinatu mai la totu pasulu. Multiamita publicarei *chronicelor* si *archiveloru* nóstre istorice, precum si cãtoru-va sutimi de chrisóve inedite, gasite de mine in indelungatulu timpu in care amu fostu membru la comisiunea documentala, amu pututu se ajungu prin staruintia si labóre — in cerculu strñnsu alu mediulóceloru mele — la finele acestei scrieri, care credu, va luminá multu istori'a nóstra, pe cãtu se rapórta la institutiunile Romaniei si *chronologi'a* domniloru Tierei romanesci.

Urmarea fãra metodu determinatu a celoru doi *chroni-cari* — Cantimiru si Fotino — modulu asiediarei institutiuniloru ce ei ne-au conservatu prin scrierile lorú, parendu-ne nu prea nimeritu, amu crediutu de cuviintia si mai nimeritu se coordinamu, asiediarea pe secole a unoru atari institutiuni, regulandu aparitiunea contimporana a fia-cãroru dintr'ensele, dupa celu dintãiu documentu ce mentionéza a lorú fíntia. Cãtu pentru cele prea puçine institutiuni séu datine nedocumentate, ce figuréza in istori'a nóstra, amu adoptatu — pe unele — cá pe nise asiediaminte ce ori-ce societate constituita intr'o tíera trebue se le aiba, mai multu séu mai puçinu desvoltate, primindu spre sustienerea lorú traditiunea dreptu monumentu istoricu, mai cu séma cá datinele, mai tóte se afla si adi in nuantiele tieranului romanu.

Lips'a de documente mai vechi decãtu cele cunoscute pana astadi, fiindu o stavila neinvinsa spre a strabate intunereculu vechiloru secolu ai evului mediu, ne-a constrñnsu se incepemu lucrarea nóstra din secolulu ce a precedatu pe acel'a alu renascerei. Si cu tóte cá istori'a gasesce in provinciile Daciei principi romani si in secolulu alu IX-lea, cá si la inceputulu secolului alu XI-lea si alu XIII-lea, mai cu séma dupa retragerea lui Batu-chan, lectorulu nu va gasí in opuscululu nostru vre-o institutiune mai veche, fia ea si mai antica decãtu in epoc'a in care amu trecut'o, si care — cum diseiu — incepe cu secolulu alu XIV-lea, cãtra mediuloculu cãrui'a ambele principate (Moldova si Tíer'a romanésca) de care ne ocupamu, se gasescu organizate, constituite si functionandu, in tóte ramurile administratiei lorú.

Apoi, afara de codiei de legi — despre a cãroru adoptare in principate amu facutu numai mentiune la timpulu cuvenítu, — cauta se mai spunemu asemenea, cá in consideratiunea raritatiei si vechimei unoru institutiuni, amu pusu pe cele mai multe din ele in opuscululu nostru in tóta intregimea

loru, până cătra începutul secolului alu XIX; ér' dela acestu timpu înainte, le-amu trecutú numai in esenti'a lorú, pe temeiu cu ele fiindu edite mai de curendu si respandite in destulu prin organele de publicitate, si prin urmare cunoscute contimporaniloru, reproducerea lorú intréga in acésta scriere nu i-arú fi adaosu altu meritu, decâtú crescerea volumulu ei, fara a'i mari si valórea.

In opuscululu nostru se voru gasí nu numai domnitorii creatori ai unoru institutiuni, ci si aceia cari le-au conservatu si au facutu a se conservá prin aperarea teritoriulu romanu de vecinii sei cei rivnitori la ale altor'a. Nu mai puçinu, si domnitorii ce au imbunatatitu institutiunile nóstre — si mai cu séma pe aceea a armatei — au loculu lorú celu bunu in istori'a nóstra.

Si cu tóte cà Wilkinson sustiene cà, considerandu form'a guvernulu, gíntea, legile, moravurile si datinele lorú, aceste principate au fostu totu-déun'a atátu de asemanate intru tóte, in càtu descrierea unei'a din aceste tieri, face de prisosu pe aceea ce arú voi cine-va se o faca pentru ceealalta, totusi amu luatú de regula in lucrarea nóstra, cà numai atunci se nu facemu o mentiune in opuscululu nostru, cându aceeași institutiune se afla identica si contimporana in ambele tieri surori, si cându — pe càtu ne-amu luminatu din fantánele istorice ce amu avutu la indemana — ea nu difere nici in dispositiunile ei cele mai fundamentale, nici in timpulú adoptarei ei. Gasindu apoi in cursulu investigatiunilorú nóstre urme nesupuse indoiele despre esistenti'a unor'a din vechile nóstre institutiuni si cautandu fara reusita a aflá organismulu s. modulu aplicarei lorú, amu lasatu viitorulu se indeplinésca acésta lacuna.

Preste acést'a, pe cându chronicele afirma esistenti'a unui faptu, unui asediamentu, unei demnitati óre-care, cum amu dice — intr'unu timpu óre-care — si chrisobulele nu facu nici o mentiune de fiinti'a acelei demnitati, decâtú cu unu secolu si mai multu mai in urma, ne-amu regulatu lucrarea dupa acesti din urma. De exemplu, istori'a Moldo-Romaniei, puindu introducerea de hatmanu in Moldavi'a prin Alexandru celu bunu (1490), pe cându acésta demnitate se gasesce figurandu prin actele publice numai cătra finele secolulu alu XVI-lea, noi, in acestu opusculu, amu urmatu totu-déun'a actelorú publice, cându amu avutu a alege intr'aceste doue fantáni istorice.

La librariile Wilh. Krafft in Sibiu, J. Stein in Clusiu si la librari'a Nic. I. Ciurcu in Brasiovu se afla:

— Dictionariu ungar-romanescu Magyar-román Szótár, compus de Georgie Baritiu, in partea magiara elaboratu mai alesu dupa alu lui Ioanu Fogarasi editiunea a cincea. Brasiovu 1869. Form. 8-vo. 41 cóle. leg. 3 fl. 50 cr., bros. 3 fl.

— Baritiu G., Istori'a Regimentulu II romanu granit. bros. 60 cr.

— Dictionarulu etimologicu romano-latinu, alu societati academice elaboratu cá proiectu, tipariu desu pe 184^{1/2}

de cóle, si Glossariulu de cuvinte straine sau considerate cá straine, stracurate in limb'a nóstra, cá parte integranta a Dictionariulu, tiparitu pe 87 de cóle, legate in 3 parti 19 fl., bros. 16 fl.

— Catechismulu calvinescu, impusu clerulu si poporulu romanescu sub domni'a principiloru Georgiu Rákoczy I si II transcrisu cu litere latine, dupa editiunea II tiparita in anulu 1656, insoçitu de o excursiune istorica si de unu glossariu, de Georgie Baritiu. Cu speșele academiei romane. Sibiu 1879. Pretiulu 60 cr. v. a.

— Amiculu Familiei. Gherl'a 1883. Anulu VII. Nr. 3. Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoru Nicolau F. Negrutiu. — Sumariulu Nrulu 3: „Femei'a si influinti'a ei.“ Dissertatiune rostita de dsior'a Emili'a Lungu in adunarea de lectura a rom. din Temisiór'a, in diu'a de anulu nou. „Doreri“ poesie de T. V. Pacatianu. „Vitézulu Codru.“ Amintire din betrani. (Premiata cu 50 franci), de V. B. Muntenescu. „Din departare“ poesie de Ioanu Tripa. „Caractere.“ Schitia. „Diverse.“ „Virtutea si Viciulu.“

— Scól'a practica. Magazin de lectiuni si materii pentru iustrutiunea primara de Vasile Petri. Nr. 11. Naseudu, 1 Februaru 1883. Tom. I. Apare la prim'a fia-carei luni in numere de câte 2 cóle, si costa pe anu 3 fl. platiti înainte. Abonamentele se facu la redactiunea „Scólei practice“ in Naseudu (Naszód, Transilvani'a).

— Nóu'a biblioteca romana. Jurnalú belletristicu-literariu. Apare in Brasiovu la tipografi'a Alexi, editiune eleganta la 1 si 15 ale fia-carei luni. Nrulu 18. Tomulu I. Abonamentu pe unu anu fl. 7, pe unu semestru fl. 3'60. Pretiulu unui numeru 30 cruceri — 75 bani.

— Aurora romana, organu beletristicu-literaru alu „Societati pentru cultur'a si literatur'a romana din Bucovin'a.“ Nr. 12. Anulu II. — Apare la 15 a fia-carei luni. Costa pentru membri pe anu 3 fl., pentru nemembri 4 fl. v. a. pentru Romani'a 15 franci. Abonamentele se facu directu la redactiune si anume pe unu anu, séu si numai pe unu semestru. Editoru si redactoru respundietoriu Ioanu I. Bumbacu, profesorú la gimnasiu c. r. din Cernauti si redactoru al publicatiunilorú literarie ale „Societati pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovina“. — Strad'a Transilvaniei Nr. 7. — Sumariu: Óre din care secolu se fia manuscriptulu romanescu dela Voronetiu (Bucovin'a)? (Respunsu la critic'a dlui I. Nadejde) de I. I. Bumbacu. „Poesii“ de: George Niculitia, T. V. Pacatianu. „† Dómn'a Iuli'a Berariu“, „Cronica lunara“. „Gácitura de siahu“ de L. Diaconovici.

A esitu de sub tipariu si se afla de vendiare la librari'a Nicolescu, Pasagiulu romanu, a sieptea fascicula din opulu:

STUDIE

asupr'a

CONSTITUTIUNEI ROMANILORU

sau

explicarea pactului nostru fundamentalu din 1 Iuliu 1866,

de G. G. Meitani.

Volumele VI. si VII.

Acestea studie juridice au in epoc'a de faĉia interesu cu atātu mai mare, cu cātu tocm'a acuma este la ordinea dilei, insasi revisiunea legi fundamentale; afara de acést'a inse avemu si alte mari temeuri a recomandá juristiloru acestu opu alu dlui advocatu Meitani.

Pretiuulu unui vol. 5 lei, pentru studentii dela scól'a de dreptu 2 lei.

A esitu de sub tipariu in editur'a tipografi'a N. Miulescu:

Teori'a verbului si Conjugarea complecta a verbeloru auxiliare, regulate, pronominale, interrogative, reflexive, unipersonale, pasive si a 86 verbe neutre, neregulate si defective, cu observatiuni asupr'a ortografiei, pronuncciatiunii, constructiunii, sintaxei si mai cu séma intrebuintiarea modurilor, timpurilor, persóneloru etc. etc. etc.

Dupa fratii **Bescherelle de N. Droc-Barcianu** partea I. (Carte autorisata de On. Min. alu culteloru si Intrucțiunei publice Nr. 3458, Aprilie 12 anulu 1878). Se afla de vendiare la librari'a Socec, fratii Ionitiu si Niculescu (pasagiulu Romanu) pe pretiu de 2 lei. Depositulu la tipografi'a N. Miulescu, Calea Victoriei Nr. 32.

„FURNIC'A“

Asociatiunea dómneloru romane pentru desvoltarea industriei casnice.

APELU

Pentru propagarea si desvoltarea industriei casnice.

Alaturi cu silintiele ce depunu principalii barbati de statu, fâra distinctiune de partide politice, si membri diferiteloru asociatiuni economice, pentru a cuceri cātu s'aru puté mai curendu indepedenti'a economica a tieriei, s'au constituitu si Dómnele Romane, din societatea Concordi'a Romana, intr'o asociatiune deosebita sub devis'a: Furnic'a, avendu de patróna pe Majestatea S'a Regin'a Elisabet'a.

Scopulu ce si-a propusu a urmari Societatea Furnic'a, este de a incuragia si desvoltá industriile casnice prin urmátorele mijlóce:

1. Prin propagarea intrebuintiarei de preferintia a produseloru industriei casnice in loculu fabricateloru streine.

2. Prin respandirea intre femeile lucrátore de instrumente perfectionate practice, si modeluri de lucrari, care se le facilite o producere mai mare si mai perfecta.

3. Prin infintiari de bazare, in care sè se cumpere si sè se venza totu felulu de lucrari casnice produse de Romance. — Resursele pentru ajungerea scopuriloru de mai susu, suntu acestea:

a) Cotisatiuni de 24 Lei pe anu dela dómnele Romane care suntu si care se voru mai inscrie intre membrele active ale societatiei.

b) Cotisatiuni de 36 Lei pe anu dela domñii aderenti, cari voru mai primi a sustiné scopurile societatiei.

c) Donatiuni, legaturi si subventiuni acordate de persóne bine-voitóre séu de institutiuni de ori ce felu, ai căroru reprezentanti voru fi numiti membri de onóre, sustinetori ai Societatiei.

d) Emisiuni de 1000 obligatiuni nominative a 25 lei una, garantate in fondulu marfuriloru ce se voru cumpara pentru bazare, purtandu dobanda de 5% pe anu si rambursabile prin sorti.

Conducerea asociatiunei Furnic'a este incredintiata unui comitetu de dómne, compusu din 21 membre sub presiedinti'a d-nei Elena C. Cornescu. Representarea intereseloru financiare, judiciare ale acestei societati suntu incredintiate comitetulu de emisiune, compusu din d-nii C. Porumbaru, D. C. Butculescu, generalu C. Davil'a, Th. Nica si Elie Bozianu.

Aducèndu acést'a la cunoscinti'a tuturoru dómneloru si domniloru, cari voru apretia folosinti'a initiativei luate de noi, rugamu pe toti a dá acestei asociatiuni binevoitorulu d-loru spriginu pentru ajungerea romanesculu scopu ce se urmãresce.

President'a Societatiei Furnic'a

Elena C. Cornescu.

Representantele Comit. emisiunei.

C. Porumbaru.

Diverse.

Podulu celu mai inaltu din lume se construesce acumu in statulu Pennsylvani'a. Podulu va trece peste luciulu fluviulu King'n'a la o inaltime de 91.74 metri; albi'a riulu este deja 640 metri deasupra marei. Ferulu ce se va intrebuintia la acestu podu lungu de 625 metri, va cantari 180,000 kilograme; cheltuelile suntu prevediute la 1.500.000 franci dupa contractu, podulu trebuie se fie gat'a intr'unu anu de dile.

Comitiv'a Tiarului. — In Petersburg a aparutu list'a oficiala a tuturoru persóneloru, cari in anulu curentu voru forma suit'a lui Alexandru III. Suntu 348 persóne, intre cari 248 rusi, 65 germani, 11 finlandeji, 10 gruzini, 7 Poloni, 2 greci, 2 Romani, 1 Arménu, 1 Persianu si 1 Tataru. 12 suntu membri casei imperiale, 3 duci de Leuchtenberg, 2 principi de Oldenberg, 1 principe de Sachsen-Altenburg, 1 principe de Hohenlohe-Waldenburg, 1 principe persianu (Riza-Kuli-Mirza), 1 ex-printiu de Mingrelia, 1 Sultanu (Cinghis-Chan), 8 principi serenissimi, 28 principi, 44 comiti, 24 baroni si 222 nobili.

O armata nouă — In Londr'a exista de multu asiá numit'a „armata a beatificantilor“, cu care acum va concurá o alta „armata eclesiastica“, ai cãrei membri apartienú bisericeii englese de statu. Acésta armata nouă, condusa de câti-va clerici, imitéza intru tóte pe beatificanti. Intr'o séra acesti curiosi sfinti, comandati de „capitanulu“ lorú, parintele Wilson Carlisle, au pornitu cu music'a si stéguri prin districtulu Westminster: dupa ei s'a luatu o multime de strengari, strigandu si aruncându cu noroiu si óua clocite in acei resboinici sfinti. Ajungéndu la cuartierulu lorú generalu si voidnu sè'si faca rugaciunile, multimea a inceputu se cãnte lucruri prea profane, încãtu in cele din urma a trebuitu se intervina adeveratii soldati si polití'a spre a potolí scandalulu.

E unu pasu óre dela sublimu la ridicolu?

(Dupa „Timpulu“).

A esitu de sub tipariu:

Memorialu

compusu si publicatu din insarcinarea conferentiei generale a reprezentantiloru alegatoriloru romani adunati la Sibiiu in dilele de 12, 13 si 14 Maiu st. n. 1881, prin comitetulu seu esmisu cu acea ocaziune.

Sibiiu, tipariulu tipografiei archidieceesane 1882. Formatu 8-vo 144 pagine tipariu frumosu, in care s'au stracuratu numai puçine erori tipografice.

Dupa ce acésta editiune I de doue mii exemplarie s'a si trecutu in doue luni, au aparutu in tipografi'a W. Krafft, Sibiiu 1883 din acelasi

Memorialu

editiunea a dou'a

avutita cu actele adunarei si cu partile cele mai interesante ale desbateriloru conferentiei electorale din Maiu 1881, prin urmare cu unu suplementu de cinci cóle asiá, cà acést'a a dou'a editiune este de 15 cóle tiparite, care aru face circa 100 cóle scrise.

Din suplementulu acestui operatu istoricu si juridicu reflectamu anume la protocolulu adunarei, intru care se cuprinde si catalogulu exactu alu tuturor membriloru verificati ai acelei conferentie memorabile, cu positiunea lorú sociala si cu tînutulu din care au fostu alesi si delegati. Totuodata suntemu siguri, cà publiculu nici-decumu nu va trece cu vederea mai virtosu acelea discursuri eminente, care au fostu decisive intru a concentrá tóte voturile intru unu singuru votu.

De si editiunea a dou'a costa cu $\frac{1}{3}$ parte mai multu decâtu a costatu editiunea I a acestui memorialu, totusi pretulu i s'a pusu numai 1 fl. 20 cr. v. a.

Memorialulu editiunea II. precumu si acelasiu memorialu tradusu in limbile germana, magiara, francesca dupa

editiunea I. se póte comanda la tóte librariile, atãtu in tiéra càtu si in afara, éra de adreptulu se póte trage prin posta sub banda in crucee, mai usioru si mai siguru, cu spese numai de 10 cr. pe lãnga mandatu (Anweisung). Din càte 10 exemplarie cumperate dintru odata se dà unulu gratis. Dela 30 pãna la 100 exempl. se dà rabatu 20%.

Acei domni, cari inca n'au administratu pretiulu exemplarielorú din editiunea I. sunt rogati, cà se binevoiésca a o încassá càtu mai curendu si a o inaintá la dlu cassariu Visarionu Romanu in Sibiiu, cà sè se póta coperi spesele editiunei II.

Se nu uitamu, cà editiunile in celelalte trei limbi mergu parte mai mare gratisu, mai virtosu in strainatate, si acelea bani costa.

Nr. 3/1883

desp. VI.

Concursu.

Pe bas'a concluseroru aduse de càtra adunarea generala a despartimentulu VI Dev'a, tînuta in opidulu Dobr'a la 5/17 Decembre 1882 si in conformitate cu aprobarea acelor'a prin comitetulu centralu diþ Sibiiu ad Nr. 494/1882, subcomitetulu amintitulu despartimentu escrie concursu pentru 8 ajutórie, si anumitu 6 ajutórie à 8 fl. v. a. si 2 à 6 fl. v. a. menite pentru elevi aplicati la vre-o meseria séu la vre-unu ramu de industria, ori comerciu, de pe teritoriulu despartimentulu VI (Dev'a).

Cei ce dorescu a se impartasi din acele ajutórie, au se substérna cererile lorú la subscrisulu diriginte alu despartimentulu VI in Dev'a celu multu pãna la **19/31 Martiu 1883.**

Cererile intrate mai târdiu, nu se voru luá in considerare.

Cererile au se fia instruate cu urmatóriele documente:

a) „carte de botezu“, din care sè se védia, cà concurențele este romanu;

b) „atestatu scolasticu“ séu privatu, din care sè se védia, cà petentulu scie celu puçinu ceti si scrie romanesce;

c) „declaratiune“ dela parinti, séu tutori, prin care acestia se obliga, cà voru lasá pre fiii séu pupiliu lorú se invetie meseri'a la care sunt aplicati, si cà concurentulu e seracu si nu capeta din altu locu vre-unu stipendiu séu ajutoriu;

d) „atestatu“ dela maiestru, din care sè se védia, cà concurențele la ce ramu si la cine este aplicatu, si cà are portare buna.

Din siedinti'a subcomitetulu despartimentulu VI (Dev'a) tînuta in Dev'a la 4 Februaru 1883 st. n.

Ioanu Papiu,
diriginte.

F. H. Longinu,
actuariu.